

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתְךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

למלכות עשו לא מפריע שיש בה יהודים שומרי תורה ומצוות
כל עוד הם 'נורמליים' – עוסקים בישובו של עולם,
חיים לפי התרבות וכו'. לא מפריע לעשו לתת ליהודי
להתפלל שעה ביום, כל עוד בשאר הזמן הוא אזרח רגיל.
האנטישמיות מתעוררות כשמרגישים שהיהודים לא מספיק 'נורמליים',
מתפללים יותר מדי, מאיימים על התרבות במקום להשתלב בה.

[מתוך השיעור 'להפוך את עשוי']

וישלח תשפ"ה

וישלח ה'תשפ"ה

26 **הסיפור החסידי**

מסירות נפש אמיתית
רבי ברוך ממז'יבוז'

28 **מענות ותשובות**

תשובות הרב לשואלים
פירוש השם איתמר

29 **פִּאָזוֹר טֵלְפִיִּס**

רחובות הנהר
רזי יספר לנו על אדמו"ר האמאָעֵי
ומהו היחס בין מעין לנהר

04 **להפוך את עשו**

עבודת הלוי לפרשת וישלח
ההתמודדות עם לבן בתפילה
ועם עשו בעשייה

16 **מדת חסידות בטבע היהודי**

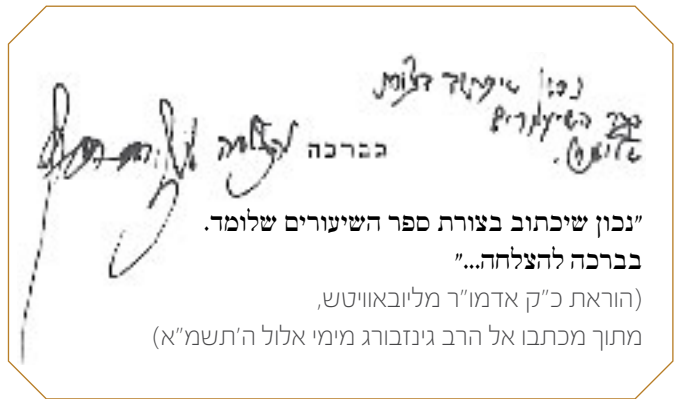
שיעור מתוך הרמב"ם היומי
מבוא פנימי להלכות גזלה ואבדה

19 **קטנתי - פיוס הלבנה**

עלית הלבנה-המלכות,
מנקודה ל"עטרת בעלה"
עיון בדרישיח בין הקב"ה ללבנה

העלון מופק ע"י עמותת
אוהבים להיות יהודים.
לקבלת השיעורים במייל
ולהצטרפות לצוות המפיצים:
itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל
עיצוב: דעה צ'צ' אביחיל
מערכת: הרב יוסף פלאי,
בעד יעקבי ואיתיאל גלעדי
עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם־
זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רוה

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל בית ישראל ובתוכם לקוראי עלון **נפלאות**. לפניכם גליון לשבת פרשת **וישלח**, מלא בכל טוב – **חסידות, נגלה וסיפורים חסידיים**.

השבוע בגליון:

שלשה שיעורים לפניכם בחלק הפותח של הגליון. **שיעור מאלף** במאמר מהספה"ק **'עבודת הלוי'**, שיעור **בסוגיא מתוך לימוד הרמב"ם היומי** ושיעור על **סוד מיעוט הלבנה ועלייתה**.

השיעור הראשון – **להפוך את עשו** – שיעור מהשבט האחרונה, הוא **לימוד יפהפה** של מאמר ב'עבודת הלוי' לרבי **אהרן מסטרשלה** על **תיקון עשו**. בשיעור מציע הרב **איזה ניגון לשיר כאשר קשה לקום** בבקר, מדריך **כיצד להתמודד בכל יום עם לבן ועשו**, ובעיקר מדבר על **האתכפיא והאתהפכא שבתיקון עשו**. שיעור מלא **'עבודה'**, המכוון אותנו לחיים **בעולם בעידן של גאולה**.

השיעור השני – **מדת חסידות במודעות טבעית** – הינו **שיעור רמב"ם קצרצר**, המהווה **מבוא להלכות גזלה ואבדה** וממחיש כיצד **"האי מאן דבעי למהי חסידא לקיים מילי דנזיקין"**. בשיעור השלישי – **קטנתי – פיוס הלבנה** – אשר **נכתב בעקבות** דברים שאמר לאחרונה **הרב דב הכהן קוק** ש'הזמינו' את התייחסותו של הרב, עוסק הרב **בסוגיא מרכזית וחשובה בקבלה וחסידות** – **מיעוט הלבנה** – אליה נמשלה **המלכות כנסת ישראל** ובו מבאר הרב את **דו השיח בין הקב"ה ללבנה** המובא בגמרא [חולין ס, ב], תוך ביאור **שלבי עליית המלכות וגילוי מעלת ישראל**.

מחכים בקצר רוח להתוועדות י"ט כסלו המרכזית? גם אנחנו. את הפרטים המלאים תוכלו לקרוא במודעה **שבגב הגליון**. **מחכים לראותכם!**
לכל העדכונים על ההכנות להתוועדות, לעדכונים מהשבטות בבית הרב ולהכרות עם **שלל פעילויות של התלמידים** – הכנסו לאתר **דרך חיים** (derechaim.info).

שבת שלום ומבורך,

המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשת וישב הבעל"ט:

נ"ך יומי – עזרא פרקים ג"ט; משנה – בבא מציעא – פרק ד.

שיעור

עבודת הלוי לפרשת וישלח

להפוך את עשו

קיצור מהלך השיעור

בשבת האחרונה, כעלות המנחה, לימד הרב את תלמידי הישיבה הירושלמית שלו, תום ודעת, דרוש בעבודת הלוי לפרשת וישלח. **פרק א**, אחרי פתיחה בניגון שראוי לנגן כאשר קשה לקום בבקר, מתייחס **להתמודדות היום-יומית עם לבן** (בתפלה) **ועם עשו** (בעשיה), ומסביר את ההתדרדרות של **עשוי-אדום-עמלק**. **פרק ב** מדבר על יעקב ועשו **כאין ויש**, ועל השרש שלהם בעצמות שם האין והיש שוים, ועל ה"רצוא ושוב" בבטול לאין ובחשיפת **היש האמתי בתוך היש הנברא**. **פרק ג** הוא לימוד רציף של עיקר תורף המאמר, העוסק ב**שתי הדרכים לברר את עשו** – **אתכפיא**, ש'מתאימה' לעשו הכוחני והוא מוכן לקבל אותה, ו**אתהפכא**, המאיימת על עצם קיומו והוא התנגד לה תמיד (עד לדורנו שלנו, בו גם עשו כבר מוכן לגאולה). השיעור היסודי, המכוון כיצד לומדים דרוש חסידות במלואו, גדוש ביסודות של השכלה ועבודה וגם **בהערות אקטואליות חשובות**.

מצ'אשניק. הניגון מורכב משלשה חלקים. מה התוכן שלהם? [בחלק הראשון מבשרים לנשמה על ירידתה לגוף – "הודעת בית-דין של מעלה לנשמה שעליה לרדת לעולם הזה". בחלק השני היא מצטערת על כך, מתחננת ומוחה – "מחאה של הנשמה וצערה". והחלק השלישי...] אתה לא זוכר ממתי ששלחו את הנשמה שלך למטה?! החלק השלישי הוא "חתימת הגזר: על כרחך

תשפ"ה - כפ"ח.

א נגונים חסידיים ד' (וראה גם ספר הניגונים ניגון רעא).

א. לבן ועשו בכל יום

ניגון ירידת הנשמה בהשכמה

[נגנו ניגון ואז הרב שאל את התמימים שיחיו: מי יודע של מי הניגון שנגנו כעת? רבי שלמה מצ'אשניק]. נכון. כמה ניגונים שלו אנחנו מכירים? [5]. היו לו הרבה ניגונים, אבל היום אנחנו מכירים חמשה. איך קוראים לניגון? [ירידת הנשמה בגוף]. נכון. שרנו את הניגון כפי ששמענו באופן מדויק מר' אליהו רבקיץ^א, צאצא ישיר של רבי שלמה

נרשם (מהזכרון) ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. יום שבת ויצא

"על כרחך אתה חיי" - אי אפשר לישון עד אין־סוף...

ההסתלקות שלו הוא התקשר לרבי אהרן מסטרשלה^א, שכעת נלמד דרוש שלו לפרשת וישלח^ב.

המאבק היום־יומי בלבן ועשו

המאמר מתחיל בכך שהמעבר מפרשת ויצא לפרשת וישלח הוא מעבר מההתמודדות של יעקב עם לבן, בעשרים השנים בהן בנה את משפחתו והתבסס כלכלית^ט, להתמודדות עם עשו שרוצה להלחם בו. גם ללבן וגם לעשו יש שרש רוחני קדוש וגבוה – שרשו של לבן בלבן העליון, גבוה עוד יותר מיעקב (חתנו), ועשו מחובר בשרשו ליעקב תאומו (ואף נעלה ממנו מעט, שהרי הוא הבכור הקודם לו, בסוד קדימת התהו לתיקון, שם סג לשם מה, וד"ל), כפי שיורחב באריכות במאמר. אבל מהשרש העליון הזה יורדים נופלים לקליפות לבן ועשו הגשמיים, רשעים שעמם צריך להתמודד יעקב בעולם הזה. במאמר כאן – ובמאמרים קודמים – מוסבר שההתמודדויות שעובר יעקב בחייו הן התמודדויות שחוזרות בחייו של כל יהודי שוב ושוב, בכל יום. ההתמודדות עם לבן היא התחלת היום, "וישכם לבן בבקר"^י, והיא בעיקר בתפלה של היהודי. אבל התפלה רק קודמת לעשייה היום יומית של היהודי – זו שמתחילה מלימוד התורה וממשיכה בכל עיסוקי החולין, הדאגה לצרכי הגוף והעיסוק בפרנסה ("מבית הכנסת לבית המדרש" ואחר כך "הנהג בהן מנהג דרך ארץ"^{יא}, כמו שחזר הרבי שוב ושוב) – בה צריך

אתה חי, שירידה זו צורך עליה". לפעמים כתוב^ב שכאשר מסבירים לנשמה מה יהיה למטה, איזו עליה אפשר להשיג,

הנשמה כבר מזרזת – 'נו, מתי ארד למטה?!' – אבל כנראה שזה נכון רק אצל יחיד־סגולה. רוב הנשמות פחות משתכנעות והן מוכרחות לרדת, ועל כך כתוב "על כרחך אתה חי"^ג.

מתי מתאים לשיר את הניגון הזה אצלנו? [בלידה]. רעיון טוב, לשיר את הניגון כשהולכים לחדר לידה. אבל מתי בחיים שלנו? [יום הולדת]. אנחנו רוצים לשיר את הניגון יותר מפעם בשנה... בעצם, כל בקר הנשמה שלנו יורדת לעולם מחדש. בברכות השחר אנחנו אומרים "אלהי נשמה שנתת בי טהורה היא וכו'" – כל בקר הוא לידה חדשה. כשמישהו מתעורר בבקר וקשה לו לקום, הוא מרגיש שמכריחים את הנשמה לרדת לעולם והוא לא רואה סבה – לא מרגיש סבה לקום. צריך לשכנע את הנשמה שהירידה הזו היא צורך עליה, שיש משמעות לכך שהוא יקום ויעשה משהו. "על כרחך אתה חי" – אי אפשר לישון עד אין־סוף... ההשכמה בבקר היא אתגר וצריך להתגבר – "יתגבר כארי לעמוד בבקר לעבודת בוראו"^ד (יש קשר בין המלה אתגר למלה התגברות) – ואז זמן מתאים לשיר את הניגון הזה.

רבי שלמה מצ'אשניק היה חסיד חשוב ובעל־מנגן אצל אדמו"ר הזקן, שמסופר^ה שגם השפיע עליו באמצעות נגינתו לומר דא"ח, בבחינת "והיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח הוי"^ו (הפסוק עליו דרש אדמו"ר הזקן, כאשר השירה והזמרה הוציאה את הרבי מה'רצינות' וההסתגרות בחדרו). אחרי

ב לוח "היום יום" ט"ו חשוון;

הנשמה ממתינה למעלה לזמן בו תזכה לרדת לתוך גוף, כי הנשמה חשה כמה מסוגלת לפעול בהיותה כאן למטה. היא מסוגלת להגיע ל"להתענג על הוי". אם כן, למתי דוחים זאת?

ג אבות פ"ד מכ"ב.

ד פתיחת השלחן ערוך.

ה תשורה וולף־העכט תש"ע עמ' 55.

ו מלכים ב' ג, טו.

ז בית רבי מדור אדה"ז פ"כ (בכותרת ר' שלמה מצ'אשניק).
ח עבודת הלוי וישלח ד"ה "וישלח" (הראשון). בשיעור נלמד המאמר כולו מבפנים, וכאן לקוצר היריעה הובאו עיקרי הדברים בלבד.

ט הרמב"ם (הלכות דעות פ"ה ה"א) מדריך שקודם יש לדאוג לפרנסה ואז להתחנך, אבל מיעקב אינו לומדים כאן סדר הפוך – קודם העמדת המשפחה, יד שנים של עיסוק בשלום בית ולידת ילדים, ואז שנים של קנין צאן וכו'.
י בראשית לב, א.

יא ברכות לה, ב. "מנהג דרך ארץ" עולה תריג, כללות מצות התורה במשך היום (וכן "מנהג דרך ארץ" ר"ת אדם למפרע, סוד "זאת תורת האדם", "אדמה לעליון" על

כבר מילדותו עשו הוא לא הילד הכי טוב... אבל את השם אדום הוא מקבל ביום שהוא יוצא לתרבות רעה (וה' מקדים את הסתלקות אברהם אבינו בחמש שנים כדי שלא יראה את נכדו יוצא לתרבות רעה)¹, כשהוא מבזה את הבכורה ועבודת ה' שעמה והופך ל"ישראל מומר"². כך גם הגלות האחרונה, והקשה ביותר, נקראת גלות אדום (ולא גלות עשו) – אדום גרוע יותר מעשו, אבל עדיין איננו עמלק. עשו ואדום, מלכות רומי, שוטמים את ישראל בעיקר כשהם מרגישים איום או ערעור שלהם, כדלקמן, אבל עמלק שונא את ישראל בתכלית וללא כל סיבה. עמלק פחות מצוי היום – יש חקירה גדולה אם צריך לחפש אחרי עמלק כדי להרוג אותו³. הרב מבריסק אמר שלגוי ששונא את ישראל יש דין עמלק⁴, אבל זה עדיין פחות מצוי. לעומת זאת, עשור-אדום הם חלק מרכזי בעולם היום, כל תרבות המערב – יש לנו עימות אתם וגם צורך לברר ולקרב מתוכם את מי שראוי במהפכה הרביעית⁵.

איך נסביר את הדירוג של עשור-אדום-עמלק? הרבה פעמים יעקב ועשו הם דימוי לשני היצרים, לנפש האלקית והנפש הבהמית הנאבקות על גוף האדם באופן של "לאם מלאם יאמין"⁶. אם כן, עשו, שייך עדיין לקליפת נגה, שרש הגוף והנפש הבהמית של ישראל⁷. היציאה שלו לתרבות רעה, ביום בו הוא רוצח ומגלה עריות וכו', היא המעבר שלו מהרע שבנגה לשלש הקליפות הטמאות (ורמז: **אדום** עולה ג"פ **אוי**, כנגד שלש הקליפות). מוסבר, כמו שגם הזכרנו לאחרונה⁸,

יז בבא בתרא טז, ב; בראשית רבה סג, יב. ובכ"מ.
יח עפ"י קידושין יח, א.

יט וראה חינוך מ"ע תרד ובמנ"ח שם אות ה ובספר בעקבות מנ"ח כי תצא ועוד.

כ בהררי קדם ח"א ס"י קפו הובא בשם ר"מ מבריסק, וגבי הגרמנים (ולאחר מכן הנאצים ימ"ש) מקובל בשם הגר"א (הובא בשו"ת שבט הלוי ח"ה ס"י קמט).

כא וראה באורך בספר **המהפכה הרביעית**, ובפ"ז.

כב בראשית כה, כג; תניא פ"ט.

כג תניא פ"א.

כד ראה מגן אבות תולדות ד"ה "יורח את ריח בגדיו" פ"ב – נלמד בפרשת תולדות השתא (ראה גם שם דרושים לשבת

להתמודד עם עשו. בתפלה מנסים להגיע לשרש, אל הלובר העליון, ולבטא אותו בשלבים השונים של התפלה. לעומת זאת, העשייה היא במציאות התחתונה ולכן ההתמודדות היא לא עם השרש בקדושה של עשו אלא עם עשו שלמטה, שצריך להתמודד עמו ובסוף גם לתקנו ולהחזירו לשרשו.

לבן, עשו, אדום ועמלק

מהו ההבדל בין עשו ללבן? לבן, על פי פשט⁹, איננו שונא את יעקב – הוא אפילו מקבל אותו כחתן... הוא רק מנצל אותו ומרמה אותו, פועל לפי האינטרסים שלו, כפי שמציינות בנותיו "כי מכרנו ויאכל גם אכול את כספנו"¹⁰. לעומתו, עשו נמצא במאבק מתמיד עם עשו, מאז שהיו ברחם – עשו שוטם את יעקב ומבקש להרע לו.

בכל אופן, עשו הוא אח של יעקב והיחסים ביניהם יודעים מעלות ומורדות. לעומת זאת, לעשו יש נכד, עמלק, ששונא את עם ישראל בתכלית ויש לנו מצוה למחות אותו מתחת השמים. האם יש מדרגה בין עשו לעמלק? בתחלת הפרשה יעקב שולח מלאכים "אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום"¹¹ – עשו נקרא גם אדום. עשו הוא אדמוני מלידתו¹², אבל הוא מקבל את השם אדום כאשר הוא אומר ליעקב "הלעיטני נא מן האדם האדם הזה"¹³.

ידי תורה ומצוות, שהיה דרכי ה' בהן אנו מצויים ללכת ולהדמות אליו יתברך, "והלכת בדרכיו").

יב אך ראה נוסח הגדה של פסח ש"לבן בקש לעקור את הכל".

יג בראשית לא, טו.

יד שם לב, ד.

טו שם כה, כה.

טז שם פסוק ל (וידוע אצלנו הרמז ש"האדם האדם" עולה "גואולד גואולד", לשון אדמו"ר הזקן בסוף התניא).

לבן, על פי פשט,
איננו שונא את
יעקב – הוא
אפילו מקבל אותו
כחתן... הוא רק
מנצל אותו ומרמה
אותו, פועל לפי
האינטרסים שלו

את הפרוד והבטול מתקן את הישות (ורמז: **פרוד ישות יחוד בטול** עולה **תפארת** – מדת יעקב, שהיא-היא גם מדת עשו אחיו התאום – אצל עשו התפארות שלילית דקליפה ואילו יעקב יודע כיצד להתפאר במקום הנכון כדי לתקן את הקליפה, כפי שמתבארים בהמשך המאמר הדברים שהוא שולח לעשו עצמו).

העשיה בעולם התחתון, "עלמא דפירודא" – בסוד "ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים"^א (אחרי שהנהר היוצא מעדן-החכמה עובר בכל עולם האצילות, עולם האחדות, עד שהוא משקה את הגן, מלכות דאצילות^ב), ההופעה הראשונה של שרש **פרד** בתורה – היא "בבחינת נפרד ממש". אבל האם כל פרוד בתורה הוא שלילי? אברהם אבינו אומר ללוט "הפרד נא מעלי"^ג וגם על יעקב ועשו עצמם נאמר לרבקה "שני לאָמים ממעיך יפרדו", וזהו פרוד חיובי – הפרדת הקליפה מהקדושה, שבמושגי הבעל שם טוב, הכנעה-ההבדלה-המתקה^ד, נקראת 'הבדלה'. ההבדלה היא הכנה להמתקה, לחיבור מחודש של יעקב ועשו באופן מתוקן, כפי שיתבאר בהמשך המאמר, אבל היא שלב הכרחי. עוד לפני ההבדלה יש הכנעה, שמתבטאת אצל רבקה בחוית "ויתרצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי"^ה (שהובילה אותה לדרוש את ה').

שרש האין והיש

רבי אהרן מדגיש שהניגוד והמאבק בין הישות של עשו לבטול של יעקב הוא רק כפי שהם למטה, אך בשרש יש ביניהם אחדות מלאה – "הלא אח עשו ליעקב [בשרש, ורק למטה] ואהב"

בטחון (פנימיות הנצח – הכח להתמודד עם עשו ולנצח אותו, ובכלל הכח ליזמה ועשיה בתוך העולם כמבואר בפנים). בהכאה פרטית – י פעמים ב, ח פעמים ט, ו פעמים ו, ד פעמים ל – עולה אברהם (לו נאמר "אתה כהן לעולם").

לא בראשית ב, י.

לכ זהר ח"א כו, א; ח"ג רמז, א.

לג בראשית יג, ט.

לד כתר שם טוב (קה"ת) אות כח. ובכ"מ.

לה בראשית כה, כב.

שלעתיים קליפת נגה היא גרועה יותר, משום שכאשר אין בה מגמת תיקון היא המעבר שמפיל את הקדושה לתוך הקליפה^{כז}. בכל אופן, בקליפת נגה יש ניצוצות טובים שאפשר לברר, ואפילו בקליפות הטמאות אפשר למצוא ניצוצות – יש להן מקיף ששייך עדיין לקדושה (הכתר שלהן, שנקרא מקיף "לבונה זכה"^{כח}). עמלק הוא כבר תכלית הירידה – הקליפות הן 'תחת המציאות', בלשון רבי אייזיק מהומיל^{כט}, ועמלק הוא גם 'מתחת לקליפות'. הוא 'תמצית הרע'^{כו}, אין בו טוב כלל, ולכן עלינו להשמידו^{כט}.

ב. יעקב ועשו – אחוה ופרוד

יחוד ובטול לעומת ישות ופרוד

על תיקון העשיה היום-יומי, ההתמודדות עם עשו שלמטה, כותב רבי אהרן:

ועתה מוכרח לתקן בחינת עשיה זו אשר היא בעצמה בבחינת עשו, הרגשת היש הגשמי בבחינת נפרד ממש, שהוא למטה בשבירה, ובחינת מנגד לבחינת יעקב, אשר יעקב הוא שרש היחוד והבטול, וממשיך בחינת יו"ד חכמה 'כח מה' ובחינת יחוד... ענינו של עשו הוא פרוד וישות ולעומתו יעקב הוא שרש היחוד והבטול^ל – היחוד מתקן

תשובה ד"ה "שיר המעלות" ובאוה"ת דברים ו עמ' ב'תקד).
כה לקו"ת (האריז"ל) ס"פ שופטים. ראה לקו"ת מסעי צד, א.
כו פע"ח שער עולם העשיה פ"ד. "לבנה זכה" (ויקרא כד, ז) עולה ז"פ (ממוצע כל אות) טוב, הפך היאוי של אדום (ככפנים).

כז חנה אריאל לך לך ד"ה "חמשה קנינים". וראה שיעור א' סיון תשע"ה.

כח סידור עם דא"ח שער הפורים רפא, ב.

כט במושגי המאמר בהמשך, עשו ואדום (בעולם הזה) מתנגדים לעבודת הצדיקים (אתהפכא) אך מוכנים לקבל את עבודת הבינונים (אתכפאי). **עמלק**, לעומתם, הוא **עם מלק** (תו"א פה, ב. ובכ"מ), הוא רוצה להפריד לחלוטין בין הראשיהמח והלב, ולשלול גם את ה"מח שליט על הלב" (זהר ח"ג רכז, א; תניא פ"ב) שביסוד עבודת הבינונים, ודוק. ל יחוד והבטול כאן הם בסוד **כח מה** (כח בגימטריא **יחוד** ו**מה** היינו בטול, כמאמר משה רבינו "ונחנו מה"), הי (חכמה, יוד-חכמה רומז גם **ליחוד**) שממשיך **יעקב** עד ל-**עקב** (פנימיות הדעת) **בטול** (פנימיות החכמה) עולה

את יעקב ואת עשו שנאתי^ל:

אבל למעלה בשרשם הם בבחינת אחדות ואחזה ממש, כמאמר הכתוב הלא אח עשו ליעקב, כי שם במקורו בבחינת גלוי עצמותו יתברך האין והיש שוין לגמרי כמאמר הכתוב כחשיכה כאורה.

רגילים לחשוב שכל החסידות מבוססת על הניגוד בין האין והיש, כדברי הרב המגיד ממעזריטש^ל שה' בורא את העולם יש מאין והצדיקים מחזירים את היש אל האין (על ידי החדרת בטול בתוך הישות). אבל כאן אומר רבי אהרן אמירה שמאד מתאימה גם לחסידות של הרבי – עצמות ה' איננה מוגדרת בשום גדר, גם לא בגדר של 'אין' או 'יש', ובעצמות האין והיש שוים לגמרי^ל (או, בסגנון נוסף, בבריאה יש הבדל בין כח ופועל, שהם אין ויש, אבל ביכולת הפשוטה של העצמות – יכול כן ויכול לא במדה שוה^ל – האין והיש שווים).

באותה מדרגה, מוסבר בהמשך המאמר, עשו ויעקב הם אחים המאוחדים באופן מוחלט – לא רק כמו אחים, ואפילו לא רק כמו 'סתם'

לו מלאכי א, ב. "ואהב את יעקב ואת עשו שנאתי" עולה חותם "יום אחד" במעשה בראשית – יום האחדות (חבור יעקב ועשו) – "ויקרא אלהים לאור יום [יעקב] ולחשך קרא לילה [עשו] ויהי ערב ויהי בקר יום אחד [התכלית, האחדות הפשוטה של שרשי יעקב ועשו, כנ"ל וכדלקמן בפנים]" (בראשית א, ה). בתוספת ביטוי האחדות, "אח עשו ליעקב", עולה הכל 2738, הרבוע הכפול של יחידה (לז ברבוע עולה "ורוח אלהים מרחפת על פני המים", עליה דרשו חז"ל "זה רוחו של מלך המשיח" – המשכת אורות מרובים דתהו של "והארץ היתה תהו וגו'", אורות עשו המשיח דתהו, לכלים דתיקון של "יהי אור" עליו נאמר "וירא אלהים את האור כי טוב", "טוב לגנוז" בכלי, כלי יעקב המשיח דתיקון, כאשר המשיח האמתי, משיח בן דוד, הוא יחוד שניהם להיות אחד ממש, וד"ל).

לז אור תורה (אמור) אות קכ; יושר דברי אמת פ"ב; נעם אלימלך תרומה ד"ה "ועשו ארון".

לח ובמושגים שדוברו לאחרונה – שיעור אור לכ" תשרי (נדפס בגליון נח) ואילך – ה'יש' (מדת עשו) היינו פן החפצא של העצמות וה'אין' (מדת יעקב) פן הגברא של העצמות, כאשר "ורב יעבד צעיר" (בראשית כה, כג) היינו מעלת התורה שבעל פה על התורה שבכתב (כאשר "אמת מארץ תצמח" עולה צומחת למדרגת אמת לאמתו), כפי שנתבאר בשיעורים הנ"ל, ודוק.

לט ע"פ תקו"ז תקון נז (צב, א). וראה שער היחוד פט"ו.

תאומים (שיש ביניהם דמיון חיצוני מלא)^מ, אלא הם בסוד "והנה תומם בבטנה"^{מא}, בלי א (למעלותא^{מב}), כדי לומר ש"יחדו יהיו תמים אל ראשו"^{מג} (הדבר מתבטא גם בתופעה החרוגה שידו של יעקב אוחזת בעקב עשו^{מד}, הוא שואף לבטא את החיבור שבשרש גם במציאות). יעקב לבדו הוא "איש תם"^{מה}, אבל דווקא ביחוד עם עשו זוכים למדרגת "תמים", כעין לשון רבים של "תם"^{מי} (ואפשר להטעים שלכן הרבי הרש"ב קרא לבחורי הישיבה שהקים 'תמימים'^{מז} –

מ שני סוגי התאומים השכיחים בעולם הם תאומי-אחזה (שנוצרו משתי ביציות) ותאומים זהים (שנוצרו מהתחלקות של ביצית אחת). לכאורה, יעקב ועשו, שאינם דומים כלל, לא בחיצוניות ולא בפנימיות, הם תאומי אחזה. אך לפי ההסבר הפנימי שכאן, האחדות האמתית ביניהם, "תומם" ולא "תאומים", היא גם יותר מאחדות של תאומים זהים. נמצא שיש שלשה סוגי תאומים, כנגד הכנעה הבדלה: המתקה: תאומי-אחזה, משתי ביציות שונות, כאשר "ורב יעבד צעיר" בהכנעה; תאומים זהים, מביצית אחת שהתחלקה, היינו הבדלה (כאשר שניהם כאחד נבדלים משאר בני האדם); "תומם" שיש ביניהם אחזה של אחדות פשוטה (אחדות אחזה ממש, כלשון המאמר), בסוד "טובים השנים מן האחד [אחד האמת]" (קהלת ד, ט), בבחינת המתקה (כאשר "נעוץ סופן בתחלתן", הכנעה בהמתקה), שתתגלה בשלב ההמתקה של העולם כולו, בימות המשיח, האיחוד הגמור בין יעקב ועשו, כדלקמן.

מא בראשית כה, כד.

מב בשונה מהמבואר בבראשית רבה סג, ח (והובא ברש"י עה"פ) במעלת "תאומים" (האמור פעם אחת בתורה, בפרץ וזרח בני תמר) על ה"תומם" (האמור פעם אחת בתורה, ביעקב ועשו).

מג שמות לו, כט (ועד"ז שם כו, כד) – ועי"ש שזו המעלה כשמגיעים ל"ראשו" (לשרש), לעומת ה"תאומם" מלמטה, ודוק.

מד בהמשך להערה מ, יש תאומים סיאמיים המחוברים באבריהם (תופעה הנוצרת כאשר הביצית מתחלקת אחרי יותר מ'12 ימים מההפריה), אך הם מחוברים באותו אבר והמדע לא מכיר תופעה של חיבור היד לעקב (כלומר, יש כאן מעין 'הרכבה' של תאומים סיאמיים ותאומי אחזה, וד"ל).

מה בראשית כה, כד.

מו כשם שיעקב הוא "איש תם" בהיותו "ישב אהלים" כך עשו הוא "איש תם" היוצא לשדה לצוד ציד (כנודע שיש בעם ישראל שני שרשי נשמות, יושבי אהל ובעלי עסק – אלא שיש להזהר שהעסק לא יהפוך לעשק... – "זרע אדם וזרע בהמה", שדווקא בחיבורם מתקיים "אדם ובהמה תושיע הוי", כאשר שרש הבהמה הוא בשם סג, מדרגת עבודת "בכל מאדך", עליה דרשו "בכל ממונך", וד"ל).

מז בדבריו אחרי ההקפות בשמחת תורה תרנ"ט (הובא בלוח "היום יום" ט"ו אלול).

אדמו"ר האמצעי
מדריך להתבונן
בכל יום בכל סדר
ההשתלשלות כדי
לחוש את הבטול
של המציאות
לאין שמהווה
אותה. רבי אהרן
מדבר כאן על
הכרה בכך שהיש
הנברא מתהווה
ישירות מהיש
האמתי

היש הנברא^{נב}. ההתבוננות בכל סדר השתלשלות היא הקדמה לתפלה, ל"רצוא" של בטול היש לאין (בירור לבן, כנ"ל), אך בירור עשו, במעשים שבכל היום – כשאין פנאי להתבוננות – הוא על ידי הסתכלות הנכונה על המציאות, מתוך אמונה פשוטה, החושפת את היש האמתי ביש הנברא (בדרך של "שוב" – "שוב לאחד [האמת]" – אחרי ה"רצוא" של התפלה, כדלקמן בהמשך המאמר)^{נב}.

חציאת חן בעיני עשו

לאור ההקדמות הללו דורש רבי אהרן את הפסוקים ששם יעקב בפי המלאכים ששלח "לפניו" לאמר "לאדני לעשו" (הכל מתוך הכרה שיש לעשו שרש מעליו) – "עם לבן גרתי ואחר עד עתה. ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה ואשלחה להגיד לאדני למצא חן בעיניך"^{נב}:
 "עם לבן גרתי", "נמשכתי למטה עם בחינת לובן העליון, כמים הנגרים במורד" – יעקב נגרר עם הלובן העליון של לבן מטה-מטה, גם אל תוך העולם של עשו, כדי לגרור אחריו את עשו ולגיייר אותו (כאשר בסופו של דבר כולנו בבחינת "גרים גרורים"^{נב}). "ואחר עד עתה" – המשכתי את הלובן העליון גם לבחינת אחרים, תכלית הצמצום במקום, וגם לבחינת "עתה",

כל 'תמים' כולל בעצמו יחד את יעקב ועשו, שתי הנפשות של הבינוני, כנ"ל, כאשר "ורב יעבד צעיר", בהיותו תמים-חסיד באמת – משום שתפקידם לעמוד במלחמה האחרונה להבאת המשיח, להתמודד מול עשו, לנצח ולכלול אותו בקדושה, ולגלות את היש האמתי בתוך היש הנברא).

יתר על כן, באותה מדרגה של אחדות מוחלטת יש יתרון ליש' של עשו על ה'אין' של יעקב – שעל כן עשו הוא הבכור. מהאין יש סדר השתלשלות

רוחני, שכלל שימשך לא תתהווה ממנו מציאות גשמית^{מח}, ואילו מהיש העליון של עצמות ה', היש האמתי, מתהווה היש הנפרד שלמטה, ללא כל ממוצע:

אבל התהוות היש הגשמי אין התהוותו כלל מבחינת רוחניות אפילו בבחינת צמצום והשתלשלות, כי אם מוכרח לומר שהתהוות היש הגשמי הוא מבחינת היש האמיתי, שהיא בחינת עצמותו יתברך מבלי בחינת צמצום והסתר כלל.

אדמו"ר האמצעי מדריך להתבונן בכל יום בכל סדר ההשתלשלות כדי לחוש את הבטול של המציאות לאין שמהווה אותה^{מט}. רבי אהרן, שהוא ואדמו"ר האמצעי היו חברותא של "דורשי יחודך" בראשית דרכם, מדבר כאן על הכרה בכך שהיש הנברא מתהווה ישירות מהיש האמתי. בעולם הזה היש נפל למטה, הוא משדר נפרדות מוחלטת ואומר "אני ואפסי עוד"^{נא}, אבל כאשר הוא יתוקן יתגלה שהיש האמתי משתקף ביש הנברא, ואף יותר מכך, שהיש האמתי הוא

נב ביאורי הזהר אדמו"ר האמצעי פרשת בשלח ד"ה "עוד י"ל" (מג, ג); סה"מ תרס"א עמ' קצא ואילך; המשך תער"ב ח"ב עמ' א'קמ"ה.

נג ומכאן גם לסדר הלימוד והעבודה של האדם בכלל – ראשית יש להעמיק בתורות אדמו"ר האמצעי, מתוך גדלות מוחין והרחבת דרושי אדמו"ר הזקן, ורק אז (כשאין גדלות מוחין מספיקה לדברי אדמו"ר האמצעי) להגיע לדרושי חברו רבי אהרן בעבודת הלוי (בבחינת 'גדלות קודם לקטנות', "לכי מעטי את עצמך" במשך היום, מהגדלות של התפלה לקטנות של עבודת היום, וד"ל).

נד בראשית לב, ו.

נה ע"ז ג, ב; יבמות עט, א. ובכ"מ.

מח תניא, אגה"ק כ.

מט שער היחוד. וראה ענין התפלה וההתבוננות עמ' מא ואילך.

נ ראה בית רבי פכ"ו בערכו.

נא ישעיה מז, ח; שם פסוק י; צפניה ב, טו.

רק כאשר נמצא את החן האלוקי החיובי המסתתר בתוך הדאגה למציאות, ונצליח לאמץ לעצמנו את המבט שמכיר בערך של היש הנברא – ומזהה את מקורו ביש האמתי – נוכל להשתלט על העולם

בעקבות עבירות (ובאופן עמוק יותר ראייה איך כל היש נולד בכל רגע מתוך האין¹⁰¹). בקליפה יש כח לראות מה יגרום למציאות להשאר יש נפרד, והכח הזה לדאוג למציאות הוא המאפשר לה להשתלט על העולם. רק כאשר נמצא את החן האלוקי החיובי המסתתר בתוך הדאגה הזו למציאות (בניגוד ל"שקר החן"¹⁰² של עשו הנפול), ונצליח לאמץ לעצמנו את המבט שמכיר בערך של היש הנברא – ומזהה את מקורו ביש האמתי – נוכל אנחנו להשתלט על העולם.

ג. אתכפיא ואתהפכא לעשו

מאתכפיא לאתהפכא

אחרי כל ההקדמות היסודיות, רבי אהרן מגיע לעיקר הדרוש, אותו נקרא בפנים: וישיבו המלאכים וכו' באנו אל אחיך אל עשו וגם הולך לקראתך, והנה לשון וגם הולך אינו מובן לכאורה, דהוה ליה למימר והנה הולך, זו שאלה טובה בפשט – מדוע נכתב כאן "וגם", כאשר לכאורה לא נאמר קודם משהו נוסף. על שאלה זו יוסבר, מכאן עד סוף המאמה, שבעצם יעקב שלח לעשו שתי 'הצעות', שתי דרכים בעבודת ה' לתקן את עשו. את הראשונה הוא מוכן לקבל, ועליה אומרים המלאכים "באנו אל אחיך אל עשו", אך את השניה הוא דוחה בתוקף, "וגם הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו" כדי להלחם בה¹⁰³.

נט תניא פמ"ג.

ס משלי לא, ל.

סא ללא ה"ארבע מאות איש עמו" יכול להתפרש "לקראתך" גם לטובה. ואכן, בסופו של דבר התפזרו כל הארבע מאות איש ועשו נותר לבדו (על דרך "ויותר יעקב לבדו" קודם, כשנאבק עם שרו של עשו – כאשר שניהם נשארם לבדם יש סיכוי טוב שיגיעו לסוד "חיד" שמעל "אחד", היינו ההעלם העצמי של עצמותו יתברך, ששם הם שוים ובאחדות פשוטה של "אחד האמת", כנ"ל, וכנודע ש"לבד" בדא"ח היינו "חיד", וד"ל). חז"ל אומרים (בראשית רבה עח, טו) – כפי שמביא רש"י – שהם קבלו את שכרם כארבע מאות איש שנמלטו מדוד ברכיבה על הגמלים

תכלית הצמצום בזמן ("והוא היפך שם הוי' הכולל עבר הוה ועתיד, אבל לשון 'עתה' הוא זמן פרטי, עתה לבד ולא קודם ולא עתיד"¹⁰⁴). "ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה" – המשכתי את היחוד גם בכל הנרנח"י של התהו (ששלש המדרגות העליונות בו הן בעלי חיים) – "ואשלחה להגיד לאדני", אני שולח אליך את המשכה הזו (הגדה לשון המשכה¹⁰⁵).

הכל כדי "למצא חן בעיניך", למצוא-אגלות (בדרך של העלם וגילוי) את החן, סוד הכתר (דקדושה), המסתתר בתוך "עיניך", מדרגת החכמה (דקליפה) של עשו. כשם שבקדושה "איזהו חכם? הרואה את הנולד"¹⁰⁶ כך גם בקליפה יש "חכמה וראיה לצורך קיום היש כמו שהוא בבחינת נפרד". בקדושה ראית הנולד היא, באופן פשוט, ראית הטוב הצפוי בעקבות מצוות וההפך

נו הרבה פעמים מסבירים שעבודת הבינוני היא עבודת הוהו, בהתעלם מהנפילות שבעבר ומההתמודדויות שבעתיד (וברגע זה ניתן לומר עליו "ולא עבר עבירה מימיו ולא יעבור לעולם"), נקודת ה"עתה" למעליותא. אך כאן הדגש הוא על הוה המנותק מהעבר והעתיד הטובים (שעבור הבינוני של התניא היינו זכות האבות והבטחון בביאת המשיח). הוה שהוא רגע מצומצם ואפסי – העבר אין, העתיד עדיין והוה כהרף עין" (מראה מוסר אות ה; פלא יועץ ערך 'דאגה'). פרט המנותק מהכלל של "היה, הוה ויהיה כאחד" – וגם בו המשיך יעקב את הלובן העליון. במושגים בהם אנו עוסקים לאחרונה, בשנה שסימנה

תהא שנת השגחה פרטית, זהו גילוי שההשגחה הפרטית נמשכת מהעצמות ממש (ואיננה תופעה של ממכ"ע, כפי שניתן היה לחשוב – ראה גם שיעור ר"ה השתא). בעוד ההשגחה הכללית, כהשגחה על כלל ישראל, היא רוחנית יותר (נמשכת מהאין), ההשגחה הפרטית היא גשמית (מגלה בתכלית הצמצום של היש את היש האמתי). וד"ל.

נד מאור עינים פרשת האזינו ד"ה "משחרב"; תפארת שלמה שער התפלה ד"ה "זכור רחמיך"; ישמח ישראל במדבר אות כא. ובכ"ד.

נח תמיד לב, א.

עשו הוא כוחני, והוא מוכן לקבל כוחניות גם כשהיא מופעלת נגדו, זה אצלו סוג של 'משחק'. לעומת זאת, הוא שולל לחלוטין את האתהפכא, שתהפוך את מהותו לגמרי.

אתכפיא עד כלות הנפש

ראשית מאריך רבי אהרן להסביר את האתכפיא, שמתברר שהיא כוללת הרבה מדרגות מעבר לכפיה העצמית הפשוטה בכח של "מח שליט על הלב", ובעצם היא דרך החיים של הבינוני גם בהתבוננות ובהתפעלות הכי עמוקות שלו:

אחד בחינת לאכפיא, סור מרע ועשה טוב, שהוא בחינת ביטול היש, שלא יהיה בבחינת מונע ומעכב עבודת ה' בבחינת מעשה המצות ביגיעת בשר ויגיעת הנפש של תורה ותפלה, וכל זה הוא בבחינת מעשה בפועל ממש.

וכמו כן בבחינת עבודה שבלב — בינה ליבא, להשכיל ולהבין איך

שכל בחינת היש של העולמות והנבראים מראש כל דרגין עד תחתית כל דרגין, כולם בטלים וכלא וכאין ואפס ממש לגבי עצמותו יתברך, ומחמת גודל ועוצם עומק ההתבוננות זו יגיע האדם לבחינת כלות הנפש, לצאת מנרתק כלי גופני ורוחני, מי לי בשמים ועמך לא הפצתי בארץ דהיינו תורה ומצוות, כי אם להשתפך אל חיק אביו, והוא תכלית ביטול הכלי.

גם כל ההתבוננות של "כולא קמיה כלא ממש חשיב", שהיא פסגת ההתבוננות בתניא — התבוננות שה' הוא ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין וכולא קמיה כלא חשיב¹ — עוסקת רק בבטול הבריאה ביחס לעצמות, אבל לא בעצמות ממש. התבוננות זו מביאה לכלות הנפש ממש,

ע תניא פ"ג, פמ"ג ופמ"ה. וראה סוד ה' ליראיו ש"ג; התוועדות פורים תשס"ט; פורים לנו מאמר "המומחיות בעמלק" פ"ד.

אך הנה ידוע שצריך להיות שתי בחינות בעבודת ה',

שתי הבחינות בעבודת ה', כפי שיורחב כעת, הן עבודת הבינונים, שעיקרה אתכפיא, ועבודת הצדיקים, שעיקרה אתהפכא². אפשר להבין מספר התניא שהבינוני עסוק כל ימיו רק באתכפיא והאתהפכא שייכת לצדיקים בלבד,

אך כפי שדברנו לאחרונה³,

כל אחד צריך להגיע גם לאתהפכא. מתי חושבים על זה בכל יום? כשאומרים בקריאת שמע "בכל לבבך"⁴, שחז"ל דרשו "בשני יצריך"⁵ (וכפי שלמדנו, באתהפכא גופא יש שלש מדרגות, כולן אחרי מיצוי האתכפיא במצב של "ולבי חלל בקרבי"⁶, "שאינו לו יצר הרע, שהרגו בתענית"⁷). האתכפיא היא הבדלה, היא לא התכלית, וגם כאשר שקועים בה כל החיים צריכים לזכור שהתכלית היא המתקה⁸, אתהפכא, ולכן זקוקים למה שהרבי הקודם

קורא "אתכפיא המביאה לידי אתהפכא"⁹. כפי שיוסבר כאן, את האתכפיא עשו מוכן לסבול —

(שמואל"א ל, יז). כלומר, בארבע מאות איש גופא - שבאו להלחם נגד האתהפכא - התחוללה אתהפכא! (והם ברחו מדוד משום שנתלה בהם שרשם בטוב, השרש שהביא אותם לפרוש מעשו תוך כדי הזדהות עם יעקב.

סב תניא פכ"ז.

סג שיעור שבת ח"י שרה (נדפס בגליון תולדת) השתא.

סד דברים ו, ה.

סה ברכות פ"ט מ"ה.

סו תהלים קט, כב.

סז ירושלמי ברכות פ"ט ה"ה.

סח התכלית היא המלכות (כמו שרואים ברביעית המושגים חמרי צורה: פועל-תכלית, ועוד) - עולם הדבור, גילוי אלקות ממש, סוד ה"מל" לשון דבור ("מל" ההמתקה, כולל המתקת הדינים של "מי ימלל גבורות הוי" ישמיע כל תהלתו", בסוד של חשימ"ל - הדבור: ההולדה שאחרי ה"מל" לשון מילה, שהיא אמצעי להוליד בקדושה). ודוק.

סט מאמר ד"ה "באתי לגני" תש"ו ספ"ב.

”שוב”^ע — ”אם רץ לבך שוב”^ט (”שוב לאחור”, ”שוב למקום” ו”שוב לאחד”, כפי שמוכח בספר התניא מתיקוני הזהר^ט, כמו שאנחנו מסבירים באריכות^ט). מגמת העבודה של הבינוני היא שישאר לכל היום ’רשימו’ מההתבוננות וההתפעלות שבתפלה^ט, אבל בהחלט יתכן שאחרי כל ההתפעלות הוא יחזור־יפול למקומו הראשון, עם כל הישות והתאוות. בכל אופן, ה’ לא רוצה ”רצוא” בלי ”שוב” — התכלית היא אורות בכלים, בעולם הזה, ”בעל כרחך אתה חי” (כמו שדברנו בתחלת השיעור, על ירידת הנשמה לגוף).

מי כן הצליח להסתלק מהעולם ולא לחזור? אדמו”ר האמצעי, שהשבוע יום ההילולא שלו, אומר שעובד ה’, בעל תשובה, צריך למאוס בחייו^ט. הוא בעצמו מאס בחיים בעולם הזה ובקש רשות מאביו להסתלק מהעולם — ואביו פעל עבורו את הרשות שהוא רצה, נתן לו במתנה רשות להסתלק^ט. כנראה שזו גם הסבה לכך שהוא זכה לשלמות שלא רואים בגלוי אצל שאר רבותינו נשיאינו^ט (והיא בכלל נדירה מאד) — לידה והסתלקות באותו יום, ט’ כסלו. כנראה שאם אתה מקבל את ההסתלקות כמתנה אתה יכול לקבל אותה גם ביום ההולדת... בכל אופן, ככלל ה’ רוצה שיחזרו לעולם — ולכן הבינוני, שכלות הנפש שלו היא ’אתכפיא’ ו”סור מרע”, צריך לוותר עליה ולחזור למציאות.

על כן בחינה זו נקרא בחינת עשו, שהוא אינו מנגד לבחינת מלאכי יעקב לבא לבחינה זו, מאחר שהביטול חולף ועובר ואחר כך ישאר הוא בחינת עשו בבחינת שלו כמקדם.

ואף לאמידה שהיתה שגורה אצל אדמו”ר הזקן^ט ”מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ”^ט, אך הכל עדיין חלק מ”ספר של בינונים” — עבודת האתכפיא של הבינוני, שהיא הסתלקות מהרע ומהישות עד הקצה האחרון בשביל לגלות אלקות, ”סור מרע ועשה טוב”^ט (לא כפירושי ההמתקה של החסידות, ”סור מרע” על ידי ”ועשה טוב”, ואפילו ”סור מרע ועשה [אותו עצמו] טוב”, אלא במובן ההבדלה הפשוט, קודם כל ”סור מרע” כדי שתוכל להגיע ל”ועשה טוב”).

כלומר, בספר של צדיקים — אותו כתב אדמו”ר הזקן אך הוא נשרף^ט — גם עבודת הצדיק היתה מופיעה באופן אחר (ולא כפי שהיא מתוארת בתניא ככלות הנפש).

אך בחינה זו שהוא בחינת רץ לבך לא תוכל להיות בתמידית, והיא חולפת ועוברת מיד אחר התפלה ואחר ההתבוננות,

ועל כרחך אתה חי, ומוכרח לישאר בכלי הגוף והיש דוקא, וחזור לקדמותו, ויכול ליפול לבחינת היש גשמי להיות נפרד לתאוה יבקש כמו קודם התפלה וההתבוננות, והגם כי תכלית המכוון של בריאת העולמות הוא דוקא גלוי רצונו וחכמתו בבחינת אורות בכלים וגלוי היש דוקא.

כל ה”רצוא” שבעבודת הבינוני דורש אחריו

מגמת העבודה של הבינוני היא שישאר לכל היום ’רשימו’ מההתבוננות וההתפעלות שבתפלה, אבל בהחלט יתכן שאחרי כל ההתפעלות הוא יחזור־יפול למקומו הראשון, עם כל הישות והתאוות

עו ראה גם תניא פ”ג.

עו ספר יצירה פ”א מ”ח.

עז תניא פ”ג (ע”פ הקדמת תקו”א ז, א).

עח נפש בריאה ח”ב פ”א (עמ’ סד ואילך); שיעורים בסוד ה’ ליראיו ח”א הקדמה פ”ה (עמ’ קלג).

עט תניא פ”ב; קונטרס העבודה פ”ג.

פ שער היחוד פ”ו.

פא ראה ספר התולדות אדמו”ר האמצעי פ”ו.

פב שיחת ש”פ ויצא, ט’ כסלו תשנ”ב.

עא דרך מצותיך שרש מצות התפלה פ”מ (קלח, א); לוח “היום יום” י”ח כסלו.

עב תהלים עג, כה.

עג תהלים לד, טו.

עד מובא בספר ביאורי הרב ניסן נמנוב על תניא (תשנ”ו) עמ’ א. ושם נסמך לשיחת ש”פ מקץ תשכ”ב; כתבי הרח”א ביחובסקי עמ’ קכה; מ”מ הגהות וכו’ לסש”ב (תשנ”ה) סוף עמ’ ד.

התמימות היא הנהגה תמידית באופן מסוים, סוג של מודעות טבעית בלתי משתנה - בניגוד לכל מה שהאדם משיג בהתבוננות והתפעלות, שחולפות אחר כך

שלמדנו לאחרונה¹⁹ שלעתיד לבוא, בתחית המתים, החיבור בין הנשמה והגוף יהיה כל כך שלם שכבר לא יהיה צורך בדופק של "רצוא ושוב" הנובע מהפער ביניהם – וממילא המתים יוכלו לקום כפי שהם, בלי לחדש את הדופק...!). ברגע שמהותו של היש הנברא מתהפכת, כי בתוכו מתגלה היש האמתי, עצמות ה', וגם המדה והגבול הם "שיעורי תורה" הבאים מעצמות ה', זו

עבודה קבועה וללא שינוי (כמו שיורחב עוד מיד). הזכרנו ששלמות העבודה, חיבור יעקב ועשו, היא להיות "תמים". ה"תמים" עושה את עבודתו **תמיד (ם וד מתחלפות)**. הרבי הרש"ב אמר²⁰ שאת מדת התמימות כמעט בלתי אפשרי לקנות – או שהאדם תמים או שאינו תמים. התמימות היא הנהגה תמידית באופן מסוים, סוג של מודעות טבעית בלתי משתנה – בניגוד לכל מה שהאדם משיג בהתבוננות והתפעלות, שחולפות אחר כך¹⁹ – ולכן היא לא קנין חיצוני של האדם.

לשינוי הקבוע הזה, שבעצם יבטל את עשו – לא רק בטול במציאות, שיכול להיות חויה חולפת, אלא בטול המהות, שמשאיר את מציאותו אבל מבטל באופן סופי את מהותו הקודמת – הוא לא הסכים:

ועל כן לבחינה זו אין עשו מסכים כלל, והולך למנגד להלחם עם בחינת יעקב, כי בחינה זו הוא תכלית בטול של בחינת עשו כמו שהוא למטה,

¹⁹ שיעור שבת ח"י שרה (נדפס בגליון תולדת) השתא. פה תורת שלום שיחת מוצש"ק כ"א כסלו תער"ג.

²⁰ וכ"ל שראית היש האמתי מופיע ביש הנברא איננה התבוננות – ומה שלא דורש מאמץ של התבוננות יכול להיות תמידי (שעל כן צדיקי פולין התנגדו לשיטת חב"ד, עבודת הבינוני המבוססת על התבוננות, ורצו לדלג יש מהרשע לצדיק, בדרך של אתהפכא, בדילוג על הבינוני – שבאמת אינו מצוי כל כך במציאות... – אלא שאזי מאבדים את מעלת הצבור, ר"ת צדיק בינוני ורשע, ש"לא מת", ונשארת צרה צרורה... וד"ל).

עשו לא מתנגד לעבודת האתכפאי, גם במובן הרחב שלה שמתואר כאן, כי היא חולפת. גם בהגדרות של התניא, אחת ההבחנות הברורות בין בינוני לצדיק הוא שהנפש הבהמית של הבינוני, גם אם היא כישנה בזמן ההתפעלות בתפלה, היא חוזרת ונעורה – בעוד הצדיק הוא צדיק בקביעות²⁰. למלכות עשו לא מפריע שיש בה יהודים שומרי תורה ומצוות כל עוד הם

'נורמליים' – עוסקים בישובו של עולם, חיים לפי התרבות וכו'. לא מפריע לעשו לתת ליהודי להתפלל שעה ביום, כל עוד בשאר הזמן הוא אזרח רגיל. האנטישמיות מתעוררת כשמרגישים שהיהודים לא מספיק 'נורמליים', מתפללים יותר מדי, מאיימים על התרבות במקום להשתלב בה.

אתהפכא קבועה

ובחינה שניה בעבודת ה' הוא בחינת לאהפכא השוכא לנהורא וממרירו למתיקן, דהיינו שבחינת היש הנפרד כמו שהוא יוכלל ברצונו וחכמתו יתברך, והן על ידי תורה ומצוות, שהקלף של תפלין וצמר של ציצית והלולב והאתרוג ודומיהן, הם הם בעצמן כמו שהם בבחינת מדה וגבול והתחלקות – לארבע פרשיות ארבע בתים ושמנה חוטיין – והם בעצמם רצונו יתברך בלי שום דבר עילה ועלול ובלוי סדר השתלשלות כלל, לאשר הוא יתברך כל יכול, ואם כן מיש גשמי נהפך להיות גלוי עצמותו יתברך. ובחינה זו יכול להיות תמידי באדם, מאחר שאינו בטול הכלי כלל, ובאופן זה אין הכלי מנגד להאיר כלל, ואדרבה הכלי בעצמה שהוא בחינת המדה והגבול היא בעצמה רצונו יתברך כידוע.

בעבודת האתהפכא אין "רצוא ושוב" (כמו

²¹ וראה תניא פי"ג שאהבת הצדיק היא "אמת" משום שהיא קבועה, וביחס אליה אהבת הבינוני המשתנה "אינה נקראת בשם אמת כלל" (אלא שהיא בגדר "שפת אמת" לפי ערכם, משום שהם תמיד יכולים לחזור ולעורר אותה).

אי אפשר להגיע ל"אתהפכא" בלי קדימת ה"אתכפיא" וכאשר עבודת ה"אתכפיא" היא כדבעי בודאי עתידים לבוא לבחינת "אתהפכא"

לפי ההתבוננות הקודמת לה (האתכפיא המביאה לידי אתהפכא), אך זו המציאות האמתית: אך שאינו בגלוי כל כך, כי אם לעתיד יתגלה וראו כל בשר יחדיו וכו' כי עין בעין יראו כו', אבל באמת גם כעת העולם בעצמו הוא רצונו יתברך ועצמותו, אך לפי ערך הביטול מקודם בבחינת אין ערוך ואיך שהוא יתברך אינו בגדר עלמין כלל והעולמות אין ואפס ממש לגביה יתברך, לפי ערך עומק התבוננות זו באמת יתגלה אחר כך גלוי אור עצמותו יתברך בבחינת יש דוקא, שיהיה היש בעצמו נהפך לבחינת אלקות ממש.

כפי שכבר נרמז לעיל, עבודת ההתבוננות בבטול הכל לה, עבודת ה"אתכפיא" של הבינוני, עיקר ספר התניא, היא ה"רצוא". ה"אתהפכא" שלעתיד לבוא היא ה"שוב", למצוא את היש האמתי ביש הנברא. ה"שוב" הוא רק לפי ערך ה"רצוא" – "יגעתי [ב'רצוא] ומצאתי [ב'שוב]' תאמין"^צ. אי אפשר להגיע ל"אתהפכא" בלי קדימת ה"אתכפיא" וכאשר עבודת ה"אתכפיא" היא כדבעי בודאי עתידים לבוא לבחינת "אתהפכא"^{צא} (מבינוני לצדיק^{צב}).

עשו כבר חוכן

רבי אהרן מסיים:

ועל כל פנים תשובת המלאכים היה אל יעקב באנו אל אחיך וכו' וגם הולך לקראתך, היינו שראינו בבחינת אחיך עשו שתי בחינות, אלו אשר נוכל לבא אליה ולא יהיה בבחינת מנגד כל כך, וגם עוד

העצמות, בדרך של עצם והתפשטות, ולא מה שיתגלה לעתיד לבוא בדרך של העלם וגלוי ("למצוא חן בעיניך", כפי שנתבאר לעיל), וד"ל.

צ מגילה ו, ב.

צא התהליך הזה של "רצוא ושוב" הוא על דרך האמור ברבי עקיבא - שהוא בן גרים, ניצוץ מפי עשו - ש"נכנס בשלום ויצא בשלום" (שה"ש רבה א, כז), שלום בגימטריא עשו (וכאשר נכנסים בשלום, מתוך החלטה פנימית לחזור למציאות העולם הזה, בחינת עשו, שבו דווקא השלום, זוכים גם לצאת בשלום, כנודע).

צב וכנודע הרמז ששמו של הרבי (שרמז'אמר שבדורנו יש לעבור מעבודת הבינונים לעבודת הצדיקים) - מנחם מענדל - עולה בינוני צדיק, ודוק.

והיא תמידית, לא אכפת לעשו להגיד דבר תורה - כמו חלק ממנהיגי האומות היום - או אפילו להניח תפילין ב'מבצעים'. אבל, הוא מזהה, 'אל תעשה אותי דוס, אל תעשה אותי חרדי!'

כי הגם שההתבוננות חולפת ועוברת, אבל מעשה התורה והמצוות אינו משתנה

כלל ולא יוחלף ולא יומר, ובכל תנועה ועשייה הכל הוא באמת רצונו וחכמתו יתברך, כי אכילה ושתייה בעצמה והמשא ומתן בעצמו וכל הכרחי הגוף הם בעצמם הם רצונו יתברך,

יש מאמר של ר' שימע'לה מז'ליחוב מלפני השואה^{צג}, שאומר שהבעיה העיקרית היא שהיהודים חיים עם תרבות גוית, אפילו כאשר הם מתפללים, לומדים ומקיימים מצוות - זו העבודה הזרה עליה הקפידה התורה והיא שתביא לאסון ר"ל. אם לישראל יש תרבות משל עצמם, היא מתבטאת בכך שכל המעשים בכל היום הם מימוש רצון ה' - לא רק בזמן התפלה, אלא גם בתורה ובמצוות (שעיקרן גמילות חסדים), גם בכל צרכי הגוף וגם כשיהודי יוצא לעבוד ולהרוויח הרבה כסף, 'כסף טוב'^{צד} (כדי להרבות בצדקה, כסף שעושים בו טוב). זהו מצב שקשה לגוים לסבול, מה שעשו מתנגד אליו. אבל אם היהודים מתבוללים בתרבות הזרה, משלימים עם מה שעשו רוצה, ה' כועס וגורם לגוים שיכעסו עלינו.

"רצוא ושוב"

רבי אהרן מוסיף שמדרגה זו לא גלויה כל כך היום^{צה}, והיא תתגלה באמת רק לעתיד לבוא

פז י"ט כסלו תרצ"ט. נדפס בנהרי אש מאמר ב' ("שובה ישראל").

פח 'כסף טוב' עושים כשעובדים עם אמונה ובטחון, ודוק. פט ויש לומר שמה שכן מתגלה ממנה היום היינו הארת

בעבודת האתכפיה היהודי מגיע למיאוס בחיים, אך אחד כך צריך לשוב למציאות, "על כרחך אתה חי". בשביל שעשו יסכים לאתהפכא הוא צריך למאוס בחיים שלו כפי שהם בעולם הזה, בישות ובפרוד, ולרצות שינוי אמתי. היום כבר הרבה מבני עשו מרגישים זאת ומוכנים לשינוי, וכנראה שעל מי שעדיין לא מרגיש זאת צריך להמאס את החיים – כאשר מגלים את אור התורה, "סוד מרע" על ידי "ועשה טוב", תכלית המהפכה הרביעית – עד שהוא ירצה את שינוי המהות הזה.

ראינו בו בחינה מנגדת מאד, אשר הולך לקראתך למלחמה הנ"ל שזה בחינת התנגדות, ודי למבין. חשוב להדגיש שכך היה אז – עשו מוכן ל'מלחמת אתכפיה', בה לעתים הוא נכנע ולעתים ידו על העליונה ("ולאם מלאם יאמץ"), אבל מסרב לאתהפכא שתבטל את מהותו התחתונה באופן מוחלט ותגלה את שרשו העליון (דווקא על ידי "ורב יעבד צעיר" בקביעות). יעקב שלח לעשו מלאכים כדי לומר שהוא מוכן לתיקון השלם – ועשו דחה אותם. אמנם, כמו שהרבי אומר^{צג}, היום עשו כבר מוכן.

צג שיחת פרשת ויצא, ט' כסלו תשנ"ב.

הַלּוֹמֵד עַל מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צִידָה לַדֶּרֶךְ

- ◆ קשה לקום בבקר? נגן את 'ירידת הנשמה לגוף' וזכור ש"על כרחך אתה חי" וזו "ירידה צורך עליה".
- ◆ בתפלה מתמודדים עם לבן ובעשייה שאחריה מתמודדים עם עשו.
- ◆ לבן מנצל את יעקב ועשו שוטם אותו ונלחם בו.
- ◆ עשו הוא קליפת נגה, אדום הוא ג"ק הטמאות ועמלק הוא תמצית הרע.
- ◆ היחוד והבטול של יעקב מתקנים את הפרוד והישות של עשו.
- ◆ בעצמות, האין (יעקב) והיש (עשו) שוים, ואף יש יתרון ליש האמתי – שרש היש הנברא.
- ◆ 'תמים' כולל גם את יעקב וגם את עשו – שני ה"תומם" – וכך הוא מביא את המשיח.
- ◆ לפני התפלה יש להתבונן בבטול היש לאין ("רצוא") וכל היום יש לראות את היש האמתי משתקף ביש הנברא ("שוב").
- ◆ הקליפה שולטת בעולם משום שהיא דואגת לקיום היש, וכדי שאנחנו נשלוט בעולם עלינו לחבב את היש הנברא, לראות את היש האלקי משתקף בו, ולדאוג לקיומו.
- ◆ עשו הכוחני מוכן לסבול אתכפיה כוחנית נגדו אך מתנגד בתכלית לאתהפכא.
- ◆ אי אפשר להגיע לאתכפיה בלי אתהפכא, והגיע באתכפיה יגיע בסופו של דבר לאתהפכא.
- ◆ מלכות אדום מקבלת אזרחים בני-תרבות שמתפללים ומקיימים מצוות – אך לא סובלת תרבות יהודית עצמאית.
- ◆ אתכפיה יכולה לכלול התבוננות וכלות הנפש – אך בסופו של דבר האדם חוזר למצבו הראשון.
- ◆ האתהפכא איננה רק בטול במציאות אלא בטול המהות של עשו באופן קבוע ובלתי-הפוך.
- ◆ בתרבות-ישראל האמתית הכל הוא רצון ה' – תפלה, תורה, מצוות, צרכי הגוף וגם רווח של 'כסף טוב'.
- ◆ היום גם עשו מוכן לגאולה – הוא מואס בחייו ומייחל לשינוי אמתי.

שיעור

רמב"ם הלכות גזלה ואבדה פ"א (ח"א)

מדת חסידות במודעות טבעית

קיצור מהלך השיעור

בשיעור רמב"ם קצרצר, שהוא מעין מבוא ל**הלכות גזלה ואבדה**, מוצגים שני מבנים המכוונים לאותה נקודה – חשיפת מדת החסידות האמתית, בפנימיות הנפש, בה האדם **נקי מכל הסתכלות על מה שאינו שלו**.

גזלה, עושק, חמדה ותאוה

הלכות גזלה ואבדה פותחות^א בארבע מצוות לא-תעשה הנוגעות לגזלה (כשאחריהן יש מצוות עשה הנוגעת לגזלה ומצוות עשה ולא-תעשה הנוגעות לאבדה):

(א) שלא לגזול (ב) שלא לעשוק (ג) שלא לחמוד (ד) שלא להתאוות

הרמב"ם מסביר את הגזל ואת העושק^ב:

איזה הוא גזול זה הלוקח ממון האדם בחזקה כגון שחטף מטלטלין מידו או שנכנס לרשותו שלא ברצון הבעלים ונמל כלים משם או שתקף בעבדיו ובבהמתו ונשתמש בהן או שירד לתוך שדהו ואכל פירותיה וכל כיוצא בזה הוא הגזול

איזה הוא עושק זה שבא ממון חברו לתוך ידו ברצון הבעלים וכיון שתבעוהו כבש הממון אצלו

נערך ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה מאד. מוציא אדר"ח כסלו תשפ"ה – כפ"ח (טלפונית).

א שיעור הרמב"ם היומי (שלשה פרקים) ל' חשון תשפ"ה.
ב הלכות גזלה ואבדה פ"א הלכות ג"ד.

בחזקה ולא החזירו כגון שהיה לו ביד חברו הלוואה או פקדון או שכירות והוא תובעו ואינו יכול להוציא ממנו מפני שהוא אלם וקשה ואחר כך מאריך בהבדל בין החמדה והתאוה האסורות^ג:

כל החומד עבדו או אמתו או ביתו וכליו של חברו או כל דבר שאפשר לו שיקנהו ממנו והכביד עליו ברעים והפציר בו עד שלקחו ממנו אף על פי שנתן לו דמים רבים הרי זה עובר בלא תעשה... ואינו עובר בלאו זה עד שיקח החפץ שחמד...

כל המתאוה ביתו או אשתו וכליו של חברו וכל כיוצא בהן משאר דברים שאפשר לו לקנותן ממנו כיון שחשב בלבו היאך יקנה דבר זה ונפתה לבו בדבר עבר בלא תעשה שנאמר לא תתאוה ואין תאוה אלא בלב בלבד.

והוא מסכם^ד:

ג שם הלכות ט"ו.
ד שם הלכה י"א.

זה ושלא יפתה לבו בדבר^א). החסיד בפרקי אבות אומר "שלי שלך ושלך שלך"^ב, הוא נמצא בתנועה של נתינה משלו, ובוודאי איננו מתאווה למה ששייך לזולתו. מדת החסידות של זהירות אפילו מהתאווה שייכת לקוצו של י, לעל-מודע.

ולסיכום:

קוצו של י לא להמשך למה ששייך לזולת

י "לא תתאוה"

ה "לא תחמד"

ו "לא תעשק"

ה "לא תגזל"

איסור ומדת חסידות

כאשר הרמב"ם מגדיר את איסור הגזל הוא מתייחס לשתי מדרגות: בהלכה א הוא כותב "כל הגזול את חברו שוה פרוטה עובר בלא תעשה" ובהלכה ב הוא כותב "ואסור לגזול כל שהוא דין תורה"^ט – השיעור של גזל הוא "שוה פרוטה" (שאינן רגילים למחול עליו), אך גם "חצי שיעור אסור מן התורה" ויש איסור גם בפחות משהו פרוטה (אף שישדאל רגילים למחול עליו, אך בני נח שאינם בני מחילה נהרגים אף על פחות משהו פרוטה^י). אמנם, על כך כתב המגיד משנה: מיהו כתבו קצת מן המפרשים ז"ל דרוקא כשיעור מאי דקפדי ביה קצת מן האנשים אבל ליטול מן החבילה קיסם או מן הגרד לחצוץ בו שיניו דליכא איניש דקפיד ביה ככי האי שרי ואף זה אסרו בירושלמי ממדת חסידות.

כלומר, גם ה'חצי שיעור' האסור הוא כאשר מדובר במשהו שאנשים מקפידים עליו מלכתחילה (ומוחלים לאחר מעשה), אך ישנו

הא למדת שהמתאווה עובר בלאו אחד והקונה דבר שהתאווה בהפצרו שהפציר כבעלים או בבקשה מהן עובר בשני לאוין לכך נאמר לא תחמד ולא תתאוה ואם גזל עבר בשלשה לאוין.

התגשמות האיסור

יש בארבעת הלאוים סדר מובהק של עליה מה'גשמי' אל ה'רוחני', שניתן להקביל לאותיות שם הוי' ב"ה (כפי שנסביר דווקא מלמעלה למטה^י):

התאווה והחמדה הן בגדר "הנסתרת להוי' אלהינו"^{יא} (יה שבשם) – עברה שבלב, שבתפיסה האנושית הרגילה אנשים כלל לא רואים בה בעיה (בפרט לשיטת הרמב"ם, עליה משיג כאן הראב"ה, שגם אם המוכר הביע הסכמה מלאה הקונה עובר על "לא תחמד"), כאשר התאווה (שהגיעה רק לתכנון ומשיכת הלב) יותר נסתרת מהחמדה (שהגיעה לכלל הפצרה ומקח). העושק והגזל הם כבר עברות של "והנגלת לנו ולבנינו", כאשר העושק שייך בעיקר למדות רעות של "אלם וקשה" (כנגד המדות, ו שבשם) והגזל הוא 'מלחמה' בפועל לגזול מידי הזולת (כנגד המלכות, ה תתאה).

הרמב"ם אומר שהתאווה היא לאו כאשר היא מתפתחת למחשבה-תכנית ואזי הלב מתפתה אחריה. אמנם, ישנו שלב מופשט יותר, של התאווה בפני עצמה, שברור שגם הוא אינו לרצון ה' (אלא שהתורה אינה אוסרת על סתם אדם, הבינוני של התניא, את התאווה-המחשבה הנופלת בדעתו מהלא-מודע, אלא רק מצווה עלי לדחות אותה מיד, שלא יחשוב בלבו דבר

ה בדומה להסבר של הרמב"ם בהלכה י רביעיה שונה (שגם בה תאוה-חמדה הן שתי המדרגות הראשונות):

התאווה מביאה לידי חימוד והחימוד מביא לידי גזל שאם לא רצו הבעלים למכור אע"פ שהרבה להם בדמים והפציר ברעים יבא לידי גזל... ואם עמדו הבעלים בפניו להציל ממונם או מנעוהו לגזול יבא לידי שפכות דמים...

וראה הסבר רביעיה זו (ואף הרחבתה לפרצוף שלם של מדיקים, שגם בו תאוה וחמדה הן כנגד חכמה ובינה) בשיעור רמב"ם ט' טבת (נדפס בגליון ויחי) תשפ"ד.

י דברים כט, כח.

ז ראה תניא פ"ב.

ח אבות פ"ה מ"י.

ט וכיוצא בכך בהלכות גנבה פ"א ה"א "כל הגונב ממון משהו פרוטה ומעלה עובר על לא תעשה" ובה"ב "אסור לגנוב כל שהוא דין תורה". אמנם, בשונה מהלכות גנבה, בהלכות גזלה ואבדה פ"א ה"ו התייחס גם בלשון "שעבר" גם ל"גזול פחות משהו פרוטה", ועצ"נ.

י יומא עד, א.

יא הלכות מלכים פ"ט ה"ט (ובנו"כ שם).

היתה שייכת לקוצו של י?

אכן, ההסבר הוא פשוט: כאן מדת החסידות היא זהירות מנגיעה בממונו של הזולת, גם בכל שהוא, אך היא לא מתייחסת לרצון הפנימי. כלומר, גם כאן אפשר להוסיף עוד מדרגה, בה האדם לא נדרש לשום מאמץ או "אתכפיא" במדת החסידות שלו, משום שלכתחילה אין לו שום הוה-אמינא, ואפילו לא נדנדוד של רצון, להשתמש באותו כל-שהוא של הזולת.

ולסיכום:

קוצו של י^י העדר משיכה לשייך לזולת
 י מדת חסידות שלא להנות בכל-שהוא
 ה התר הנאה במה שלא מקפידים עליו
 ו איסור בפחות משהו פרוטה
 ה עברה בשוה פרוטה

היסוד העיקרי העולה כאן מן ההתבוננות שחסידות פנימית ואמתית מתבטאת בהעדר רצון להנות משל הזולת^{כא} במודעות טבעית^{כב} – החסיד האמתי כלל אינו רואה את מה שלא שייך לו, והוא עסוק תמיד רק בנתינה והשפעה.

שיעור כה קלוש שאנשים לא מקפידים עליו מלכתחילה ובו מותר לקחת מהזולת. אף על פי כן, מדת חסידות – הנזכרת בירושלמי^{כג} – היא לא לקחת משל הזולת גם את המעט הזה ולהזהר עד הקצה האחרון משלו.

גם כאן אפשר להקביל את ארבע המדרגות לאותיות שם הוי"ב^{כד}: הגול המוחלט, בו עוברים בלא-תעשה, הוא פגם המלכות (עבירה על מצות המלך שיש עליה גם עונש ב"דינא דמלכותא", שהי "בנין המלכות מן הגבורות"^{כה}). הגול פחות מכשיעור גם אסור לפי הנגלה ונכלל ב"והנגלת לנו ולבנינו"^{כו}, אך הוא מבטא תכונה פנימית של חמס^{כז} יותר ממה שהוא מזיק במציאות בפועל (אלא שאין עליו עונש, "בנין הו"א מן החסידים"^{כח}). למעלה מכך יש את השיעור הקלוש שאין בו איסור, בשל אומדנא של דעת הבריות בכח הבינה (המבינה דבר מתוך דבר), כנגד ה עילאה, ועוד למעלה ממנה את מדת הזהירות של החסיד גם מהנאה כזו משל הזולת (הנזכרת דווקא בירושלמי, מוחין דאבא, י שבשם, ובכלל החסיד – חסד, העולה עב, שם החכמה, עם תוספת של י^{כט} – שייך ל-י שבשם^ל).

אם נשווה את המבנה הזה למבנה הקודם תעלה שאלה: מדוע כאן מדת החסידות, שלא להנות שלא ברשות^ל גם מקיסם שאף אדם לא מקפיד עליו, שייכת ל-י שבשם, ואילו במבנה הקודם מדת החסידות, נקיות גם מתאוה כמוסה,

יב דמאי פ"ג ה"ב.

יג וראה בארוכה בשיעורי ט' וט"ז חשון תשס"ט.

יד ע"ח שכ"ה דרוש ב; של"ד; טעמי המצות פרשת בהעלתך; סדור עם דא"ח ד"ה "ברוך מרחם על הארץ".

טו ובהמשך להערה ט, אם אכן יש חילוק בין גנבה בפחות משהו-פרוטה לגזל בפחות משהו-פרוטה תתחלקנה שתי המדרגות למורגש ולמוטבע, שתי הקומות בתוך הו שבשם.

טז ראה בראשית רבה לא, ה.

יז ע"ח שי"ד פ"א. ובכ"מ.

יח ראה זר ח"ג לג, א.

יט ראה גם לוח "היום יום" י"ד כסלו (וביאוריו בארוכה בספר **באהלי צדיקים**).

כ כאשר בקשת רשות במה שמותר מן הדין גם היא בגדר הנהגת חסידות, לפנים משורת הדין (ויש בה תיקון להנהגת עשו ששאל כיצד מעשרין את התבן, ודוק).

כא על דודאי ראובן אומר רש"י (בראשית ל, יד) "להגיד שבחן של שבטים שעת הקציר היה ולא פשט ידו בגזל להביא חטים ושעורים אלא דבר ההפקר שאין אדם מקפיד בו", ויש לחקור אם היה מדובר בשדה שיש לו בעלים, ורק הדודאים שבו היו הפקר בהיותם דבר שאין אדם מקפיד בו, או שהשדה כולו היה הפקר משום שצמח בו רק דבר שאין אדם מקפיד בו. בפשטות יש לומר שהחסיד לא היה נכנס שלא ברשות הבעלים לשדה גם כדי לקחת ממנו דבר הפקר. ועוד יש לחקור האם החסיד האמתי היה לוקח דבר מה משדה הפקר, ולא חושש להיזד ממקומו דבר שאינו ברשותו-בעלותו ממש (כפי שמצינו סיפורים מהבעל שם טוב והצדיקים שאחריו על הזהירות מלהיזד משהו בטבע בלי כוונה עליונה), או שהיה מבין שזו מתנה מה' שאסור לסרב לקבלה (על דרך הדגשת הרבי ביחס לשלמות הארץ, כמה חמור לבעט במתנותיו של הקב"ה ר"ל). ויש לומר שאם מדובר בשדה שיש לו בעלים ודודאי-הפקר (משום שלא מקפידים בהם), הרי זו מדרגת אמא, ולכן הביא ראובן את הדודאים לאמו (בכבוד אם), אך אם הוא היה חסיד שנזהר גם בכך – במדרגת אבא – הרי שהיה זה שדה הפקר, כאשר לקחת הדודאים שייכת לחסידות במדרגת חיצונית הכתר, אך הזהירות מלגעת גם בהפקר גמור בטבע – תוך 'משקל החסידות', ברוח הקדש, האם מדובר במתנה מה' או במשהו שצריך להזהר ממנו – שייכת לפנימיות הכתר, ודוק היטב בכל זה.

כב ראה באריכות בספרים **מודעות טבעית והטבע היהודי**.

השיעור מוקדש לזכות התימקת **לבונה** תחי' בת ידידה שלמה רוני עפרה **אפרתי**. נולדה בכ' תשרי תשפ"ה. מתגדל להיות חסידה יראת-שמים ולמדנית

שיעור

עלית הלבנה-המלכות, מנקודה ל"עטרת בעלה"

קטנתי – פיוס הלבנה

קיצור מהלך השיעור

"מיעוט הירח" הוא נושא מרכזי, רחב ועמוק, בקבלה וחסידות, כאשר הירח-לבנה הוא סמל מובהק של ספירת **המלכות, השכינה וכנסת ישראל**, וכל תמורות הזמנים **בהיסטוריה העולמית** קשורים למיעוט הלבנה, **ירידתה ועלייתה**. בשיעור-אמאר זה, הרב מנתח את סוגיית הגמרא המפורסמת, מהלך **הדושיח המרתק בין הקב"ה לירח**, עד שדעת הירח מתיישבת כאשר הקב"ה אומר **"הביאו כפרה עלי שמעטתי את הירח"**. החוט החורז את המהלך הוא השלבים השונים בעליית המלכות, כאשר **הקב"ה 'מדמה את עצמו לירח**, ומתוך הדברים מתגלה **מעלת נשמות ישראל, הכוכבים** (בניה"צ באותיה של הלבנה) ועבודת המיעוט-קטנות כדברי יעקב אבינו בפרשת השבוע **"קטנתי"**. הדברים נכתבו בעקבות דברים שאמר לאחרונה הרב דב קוק שליט"א, אשר 'הזמין' התייחסות של הרב. תשאות חן חן לו.

שנינו בגמרא^א: רבי שמעון בן פזי רמי, כתיב ויעש אלהים את שני המאורות הגדולים וכתיב את המאור הגדול ואת המאור הקטן! אמרה ירח לפני הקדוש ברוך הוא: רבש"ע, אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד? אמר לה: לכי ומעטי את עצמך! אמרה לפניו: רבש"ע, הואיל ואמרת לפניך דבר הגון, אמעטי את עצמי? אמר לה: לכי ומשול ביום ובלילה. אמרה ליה: מאי רבותיה, דשרגא

בטיהרא מאי אהני? אמר לה: זיל, לימנו כך ישראל ימים ושנים. אמרה ליה: יומא נמו, אי אפשר דלא מנו ביה תקופותא, דכתיב והיו לאותות ולמועדים ולימים ושנים. זיל, ליקרו צדיקי בשמיד: יעקב הקטן שמואל הקטן דוד הקטן. חזייה דלא קא מיתבא דעתה, אמר הקדוש ברוך הוא: הביאו כפרה עלי שמיעטתי את הירח! והיינו דאמר ר"ש בן לקיש: מה נשתנה שער של ראש חדש שנאמר בו לה? אמר הקדוש ברוך הוא: שער זה יהא כפרה על שמיעטתי את הירח.

זהו אחד המאמרים היסודיים בפנימיות

נערך ע"י יוסף פלאי מרשימות הרב כסלו תשפ"ה.
א חולין ס, ב.

הירח־לבנה הוא סוד המלכות־ נוקבא. השלבים השונים בפיוס הלבנה מכוונים כנגד בנין המלכות ועלייתה

התורה, עליו מיוסדים עיקרים גדולים בקבלה ובחסידות (נציין לדרוש מיעוט הירח־ מהאר"י הקדוש, ומאמר 'שני המאורות' של ר' אייזיק מהומיל אשר הפליא להעמיק בסוד הענין, עיין שם ויערב לך), וכאן נבוא בקצירת האומר להתבונן בסוגיה כדרכנו.

הדברים נכתבים לקראת שבת פרשת וישלח, בה אומר יעקב (הקטן) "קטנתי מכל החסדים ומכל האמת"³, היינו העבודה להקטיף־למעט את עצמו, "שבכל חסד וחסד שהקדוש ב"ה עושה לאדם צריך להיות שפל רוח במאד"⁴.

בכללות, הירח־לבנה הוא סוד המלכות־ נוקבא⁵, כנודע (והשמש־חמה סוד הזכר, ז"א). השלבים השונים בפיוס הלבנה מכוונים כנגד בנין המלכות ועלייתה, בחמשה שלבים כנגד שם אותיות שם הוי' ב"ה וקוצו של יו"ד (כאשר הכל בתוך עולם האצילות, סוד שם הוי'):

ה תתאה - מעטי את עצמך

לאחר קטרוג הלבנה "אמרה ירח... אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד", אומר הקב"ה "לכי ומעטי את עצמך" (ולפי הפשט, היינו מיעוט אורה שלא יהיה כמו השמש⁶, או מה

ב מיעוט הירח = משיח. אם כותבים מעוט חסר (למעט את המעוט, בחינת כתיב) אזי מעוט הירח = שליח, ובתוספת י כחות הנפש = משיח, היינו שעשרת כחות הנפש מאירים בתוך המעט, "כי אתם המעט", סוד "כל הנחלים [י ספירות] הולכים אל הים [שפלות, פנימיות המלכות]". ראשי התבות מעוט הירח = מאד, וסופי התבות (טח) = טוב, "טוב מאד".

ג בראשית לבי, יא.

ד תניא אגרת הקדש ב.

ה וראה 'מאמר לבנה' לר"י ענגיל (בתוך ספר אוצרות יוסף) שהאריך בזה.

ו לשון התוספות כאן "אמרה ירח, בלשון תורה לשון זכר הוא דכתיב 'יורח עמד'", ופשטו שהגמרא רוצה לרמוז למלכות־נוקבא.

ז ובמאמר שני המאורות מבואר כי לפני המיעוט היה גופה 'בבהירות ספירי' המעביר לתחתונים את כל אור השמש.

שהיא מתמעטת והולכת בכל חדש⁷). זהו השלב הראשון של המלכות, כאשר היא נאצלת כנקודה אחת בלבד (לעומת ז"א שנאצל מתחילה בשש נקודות), "נקודה תחת היסוד [המשפיע]"⁸. זו 'נקודה בלתי מצוירת' (בעלת אפס ממדים, ללא שטח כלל, ואף לא קו של ממד אחד), וממילא האור שלה הוא אור מקיף בלבד, שהרי אין לה 'בית קיבול' כלל לקבל אור פנימי, וזה מה ש"לית לה מגרמה [אור פנימי] כלום"⁹. על כן, כיון שבמצב זה המלכות לא מסוגלת לקבל מהמשפיע שעליה כדרך סדר ההשתלשלות, היא יורדת לעולמות התחתונים בי"ע, שם היא מבררת בירודי רפ"ח ניצוצין קדישין (שנפלו למציאות התחתונה), בסוד "ותקם בעוד לילה ותתן טרף [רפח עם הכולל] לביתה"¹⁰.

בהיות המלכות במקומה באצילות היא "זנב לאריות"¹¹, בסוד הנאמר על האשה "זנב נבראת"¹², ואז היא מרוחקת מהיחוד עם בעלה (היסוד) כנדה (זנב = נדה), וממילא היא עלולה לרדת. בירידתה לבי"ע היא כבר "ראש לשועלים", ו"רגליה ירדות מות"¹³ (למקום המות, 'מיתת המלכים' שניצוציהם נפלו מטה).

בכללות, בשלב הזה המלכות נמצאת במקומה (ומשם יורדת להביא טרף), ה תתאה.

ו - משול ביום ובלילה

אמנם הלבנה טענה "הואיל ואמרתי לפניך דבר הגון אמעיט את עצמי?" ואז "אמר לה, לכי ומשול ביום ובלילה". היינו התעלות המלכות־ נוקבא למקום הז'א־הזכר (ו בשם הוי'), להתאחד עם שרשה הנמצא שם (שהרי אצילות המלכות

ח ראה תורת חיים כאן.

ט ראה לקוטי הש"ס מסכת ברכות; ע"ח של"ו (מיעוט הירח) פ"ג (מ"ק).

י ע"פ זהר ח"א קפא, א ושם לא, א. ובכ"מ.

יא משלי לא, טו.

יב אבות פ"ד מט"ו.

יג ברכות סא, א.

יד משלי ה, ה. זנב נדה במספר קדמי = מות.

שמואל הנביא^{כב} דוד המלך (ומפרש רש"י "יעקב הקטן, 'מי יקום יעקב כי קטן הוא'. דוד הקטן, מקרא הוא בשמואל", וכן יעקב מקטין עצמו ואומר "קטנתי"): יעקב הקטן הוא התפארת שבחכמה, "תפארת ישראל"; שמואל הקטן הוא הנצח שבחכמה (שמואל הנביא אמר "וגם נצח ישראל לא ישקר"^{כג}); דוד הקטן הוא המלכות שבחכמה, וד"ל ("יעקב דוד = דוד ברבוע).

תחילה היתה המלכות 'נקודה' וגם כעת היא נקודה, י, והיינו י בראש (חכמה, י בשם הוי'), י בסוף (מלכות, י בשם אדיני). י בראש היא גלם = חכמה^{כד}, 'חומר גלם' ללא צורה, "ברק המבריק על השכל" (אור שעדיין אין לו כלי להתלבש בו מלבד 'אותיות קצרות' של החכמה), כטיפת האב לפני בואה ברחם האם (הנותנת לה צורה^{כה}). י בסוף היא נקודה ללא בית קיבול, ראשית התהוות הכלי על מנת לקבל אור פנימי, אך עדיין בבחינת גלם (לגרועותא, כמו בין החכם והגולם^{כז}, בפרקי אבות, כאשר כאן הגולם עתיד להיות חכם). י בראש היא 'חכמת אלהים', 'כבוד נאצל', י בסוף היא חכמת שלמה (חכמת הטבע), 'כבוד נברא' (בידידת המלכות לבי"ע, עולם הבריאה ומטה).

קוצו של י - הביאו כפרה עלי

לאחר ארבעת שלבי הפיוס, שלא עלו יפה ("לא קא מיתבא דעתה"), אומר הקב"ה "הביאו כפרה עלי שמעטתי את הירח". על מאמר זה (הנמצא גם בגמרא שבועות^{כז}) השתברו הרבה

כב כהבנת מהר"ם שיף שהכוונה לשמואל הנביא, וכמו שנראה מסדר הגמרא, שמואל בין יעקב לדוד. אך המהרש"א הבין שהכוונה לתנא שמואל הקטן. וכ"כ השל"ה, תורה שבכתב פרשת ראה.

כג שמואל"א טו, כט.

כד גלם הופך לגמל, חכמה דלעומת זה (ראה מאורי אור ערך גמל).

כה כה בסוד חומר (י, חכמה), צורה (ה, בינה), פועל (ו, מדות) תכלית (ה, מלכות), כמבואר בלקוטי הגר"א בסוף ביאורו לספרא דצניעותא עמ' לח (וילנא, תרע"ג). וראה שיעורי ג' כסלו תשע"ט.

כו אבות פ"ה מ"ז.

כז שבועות ט, א.

היא מאחורי תפארת ז"א). אלא שבמקום הז"א המלכות היא "כשרגא בטיהרא".

ה עילאה - לימנו בך ישראל ימים ושנים

"זיל לימנו בך ישראל ימים ושנים", היינו עלית הנוקבא לאמא עילאה, ה עילאה שבשם, סוד שרש נשמות ישראל ("לימנו בך ישראל") באמא-בינה (כמבואר בסוד המחצבים, 'מחצב הנשמות' בבינה^ק). בפרט, מי שמונה ומחשב את הזמנים והמועדים הם בני יששכר, "יודעי בינה לעתים"^ט (יששכר היינו יש שכה, שכר עולם הבא, בחינת בינה), ובמיוחד הם יודעי 'סוד העבור' (עבור ברחם אמא-בינה), סוד העבור = סוד הוי' ליראוי = שמחה (פנימיות הבינה, "אם הבנים שמחה"^י).

י - ליקרו צדיקי בשמך

אמנם הלכנה טענה "יומא נמי, אי אפשר דלא מנו ביה תקופותא" (על ידי השמש מונים את התקופות וקובעים את עבור השנה). ואז אמר לה הקב"ה "זיל ליקרו צדיקי בשמך".

זו עליה נוספת של המלכות להכלל במקורה באבא - "הוי' בחכמה יסד ארץ"^{יב}, "אבא יסד ברתא"^{יג}. שרש נשמות ישראל בכלל הוא בבינה אך הצדיקים בפרט שרשם בחכמה עילאה, 'אצילות שבאצילות' ("אצילי בני ישראל"^{יד}), וזהו שהם מכונים "הקטן", י שבשם (האות הקטנה). הקטנות היינו תכונת 'בטול במציאות' (בטול הוא פנימיות החכמה), "כי אתם המעט מכל העמים", הממעייטים-מקטינים עצמכם"^{יז}. שלשת הצדיקים ה'קטנים' הם יעקב אבינו,

טו שערי קדושה ח"ג ש"ב.

טז דבהי"א יב, לג.

יז תהלים קיג, ט.

יח משלי ג, יט.

יט זהר ח"ג רמח, א; תקו"ז תקון כא (סא, ב).

כ שמות כד, יא.

כא רשי דברים ז, ז.

נגה, המשפיעה ל־ג קליפות הטמאות בסוד "שקר החן", גלות השכינה); "הולך ואור עד נכון היום", הולכת ועולה שלב אחר שלב, עד שתהא שוה לשמש (יום היינו שמש, כלשון הגמרא כאן "יומא נמי"), להיות "שנים בקומתם"^ט (ואז ממילא היא עולה גם מעל לשמש, כיון שהאור חוזר לקדמותו ממש, כמבואר בחסידות^{לה} שבחינת שנים בקומתם כוללת, ממילא, גם בחינת "אשת חיל עטרת בעלה"^{לו}, ודוק).

לב הלבנה

נמצא שהקב"ה דומה ללבנה. אמנם בדרך כלל מבואר כי הקב"ה נמשל לשמש, "כי שמש ומגן הוי' אלהים"^{לז}, וישראל ללבנה. אבל כאן מתברר שאחרי הכל הקב"ה מדמה את עצמו ללבנה. בעומק, החמה היינו בחינת ה'חפצא' של האלקות (השמש אינה משתנה לעינינו, שלמות אובייקטיבית, "לא אדם"), והלבנה בחינת ה'גברא' של האלקות (הסובייקט, פני אדם)^{לח}. והרמז: **לבנה = אני הוי' = לב הכל**, כמו ש"לב ישראל חי"^{לט} (גם כאשר "אני ישנה [בגלותא] לבי ער [לב חי בחיות אלקית ממש על ידי תורה ומצוות]"^מ).

הקב"ה 'מבין ללבה' של הלבנה, מדבר על לבה עד שהוא מיישב את דעתה. אם ה' מדמה את עצמו ללבנה, ממילא הלבנה, דוקא לאחר מיעוטה, מקיימת את המצוה הכללית בתורה להדמות אליו יתברך, "הוי דומה לו"^{מא}. כשם שה' מבין לנפש הלבנה כך על הלבנה להבין

קולמוסים ורבים מגדולי ישראל טרחו לפרשו, וכבר כתב הריטב"א "והרבה פירושים נאמרו בו, ועל דרך האמת סוד גדול בדבר". מלבד הלשון "הביאו כפרה עלי", יש להבין כיצד יש בכך פיוס ונחמה ללבנה, ליישב את דעתה^{כח}.

ויש לומר שזהו שלב חמישי, כנגד כתר עליון (קוצו של יו"ד בשם הוי'), וכנגד היחידה שבנפש. "כפרה עלי" היינו על שם הוי', על י, קוצו של י. כאן ה' עושה לעצמו, כביכול, מה שהוא עשה ללבנה — כשם שהוא מיעט אותה כך כביכול הוא ממעט את עצמו בכך שהוא מודה ב'חטא' שעשה וזקוק לכפרה. בכך הוא אומר ללבנה: מה שקרה לך קרה לי ממש, את ואני שנים, שנינו באותו מצב.

זהו סוד גלות השכינה (**הביאו עלי כפרה = גלות!**) כאשר ה' "מזדהה" עם הלבנה המתמעטת — ישראל דומים ללבנה ומונים ללבנה וה' שוכן בישראל — עד לעתיד לבוא כאשר "והיה אור הלבנה כאור החמה"^{כט}, וכמו שאומרים בקידוש הלבנה בתחילת כל חדש (כאשר הלבנה מתחדשת לאחר מיעוטה) "והיה רצון מלפניך... למלאת פגימת הלבנה ולא יהיה בה שום מעוט, ויהיה אור הלבנה כאור החמה וכו'" (דהיינו "שכנסת ישראל תחזור להתדבק בבעלה שהוא הקב"ה, דוגמת הלבנה המתחדשת עם החמה", כלשון הרמ"א בשולחן ערוך^ל).

זהו "וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום"^{לא} — "ארח צדיקים" היינו אור הלבנה ("ליקרו צדיקים בשמך"), ארח קרוב לירח ("וארח כנשים"^{לב} הוא המחזור החדשי, הקשר המובהק בין האשה ללבנה); "כאור נגה" (נגה = חן, החן של הלבנה, "חן חן לה"^{לג}, אך כאשר "רגליה ירדות מות" היא מניקה לקליפת

כח וראה תורת חיים כאן, שדוקא על ידי המיעוט יהיה ניכר ראש החדש שבו מביאים קרבן.

כט ישעיה ל, כו.

ל או"ח תכו, ב. וראה טעם מצוה פרשת בא.

לא משלי ד, יח.

לב בראשית יח, א.

לג זכריה ד, ז.

לד ראה ע"ח של"ו (מיעוט הירח) פרקים א"ב; לקו"ת שה"ש מח, ב.

לה ראה תו"א ויגש מד, ד ואילך; דרושי חתונה בסדור עם דא"ח ד"ה "להבין שרשי הדברים" (בפרט דף קלב, ב).

לו משלי יב, ד.

לז תהלים פד, יב.

לח בחינות חפצא וגברא באלקות התבארו לאחרונה מכמה צדדים, החל משיעור אור לכ' תשרי (נדפס בגליון נח השתא).

לט הוספות לכש"ט (קה"ת, הוצאה שלישית) אות קסט.

מ שיר השירים ה, ב.

מא שבת קלג, ב.

בסוד "אשת חיל עטרת בעלה". אמנם עליה זו אינה מפורשת בפסוק, כיון שהיא בסוד ה'צניעותא'^{מח} (צניעות עצמית ברדל"א) – "והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים" ומעל אור החמה אור הלבנה הצנוע, בסוד "אז ימלא שחוק פינו'^{מט}, א מעל ז ("שבעתים").

חמה ולבנה וכוכבים

והנה על הפסוק "ויעש אלהים את שני המארות הגדלים את המאור הגדל לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה ואת הכוכבים"¹ מפרש רש"י (בפשוטו של מקרא) "המאורות הגדולים וגו', שוים נבראו ונתמעטה הלבנה על שקטרגה ואמרה אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד. ואת הכוכבים, על ידי שמיעט את הלבנה הרבה צבאיה להפיס דעתה".

נמצא שיש פיוס נוסף ללבנה, צבא הכוכבים, ויש להבין מדוע פיוס זה לא הוזכר בגמרא. ויש לומר שפיוס זה נכלל ב"הביאו כפרה עלי שמעטתי את הירח", כיון שה' מבטיח ללבנה לשאת אותה כביכול לאשה, היינו יחוד קוב"ה ושכינתיה (שמש וירח), ומיוחד זה נולדים הכוכבים, צבאות הלבנה (הכוכב הוא בן הלבנה אותיות **בן לה**), והם נשמות ישראל (שהתברכו "ככוכבי השמים"^{כג}) והם דומים ללבנה, מונים ללבנה ועתידיים להתחדש כמותה.

ורמזים: אמצעי תבות פיוס הלבנה = **כוכבים** וכן בדלוג אותיות פיוס הלבנה = **כוכבים** (שייך לשנה שלנו, **תהא שנת פיוס הלבנה**²¹). על יחוד

לנפש ה', לבחינת הלב שלו ית' – סוד התפלה, "עבודה שבלב זו תפלה"^{מב}, עבודת הלבנה לאחר מיעוטה, "ואני תפלה"^{מג} (דברי דוד המלך הדומה

ללבנה, "דוד מלך ישראל חי וקים"^{מד}). לימוד התורה הוא עבודת החמה, בחינת אור ישר מלמעלה למטה, ואילו הלבנה היא בחינת אור חוזר מלמעלה למעלה, ו"כל אור חוזר חוזר לקדמותו ממש"^{מה} (למעלה מהמדרגה ממנה יוצא האור הישר). יש גם 'חמה בישא'^{מו}, היינו מה שהגויים מונים לחמה

ועובדים לחמה, ובדקות היינו אמונה בחכמות חיצוניות, **חכמה** אותיות **כחמה** (העיוות של **כח מה**).

לעלות לאמונה

נמצא שסיכום-תכלית הסוגיה, "הביאו עלי כפרה" וכו' – היינו דרגת כתר עליון, עליית הלבנה-הנוקבא לשרשה הגבוה ביותר, שרש המלכות ברדל"א, "אני ראשון ואני אחרון". בכחות הנפש, רדל"א הוא סוד האמונה (הראש העליון בכתה, מעל רצון ותענוג), כאשר רק האמונה 'תופסת' בעצמות ממש (היינו ב"חביון עז העצמות"^{מז} שברדל"א).

בסגנון נוסף: רדל"א הוא סוד 'התענוג העתידי' (שכעת אינו תענוג בפועל, רק באמונה), וזהו מה שהקב"ה אומר "הביאו כפרה עלי" בראש חדש, לומר שגם אני עתיד כביכול להתחדש ואת הלבנה תתחדשי עמי-כמוני. כך עולה הלבנה מעל החמה (הכתר מעל החכמה),

מב ברכות כא, א.

מג תהלים קט, ד.

מד ראש השנה כה, א.

מה שער האמונה (אדה"א) פט"ו (ובהמשך שם). ובכ"מ.

מו זהר ח"ג רפא, ב; זהר חדש (מרגליות) לב, א; תקו"ז

כא (נא, א).

מז שער מאמרי רשב"י פירוש ספרא דצניעותא פ"א, ע"פ

חבקוק ג, ד. וראה גם מאו"א מערכת אלף אות סד.

מח ביאור הגר"א לספרא דצניעותא בכ"מ. ראה שכניה ביניהם פ"ח, י"ן משמח ח"ה שער ה בתורה "שערי טבילה".

מט תהלים קכו, ב.

נ בראשית א, טז.

נא בראשית כב, יז ועוד.

נב תהא שנת פיוס הלבנה = שבת שבת, "אלמלא משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן, מיד נגאלין" (שבת קיח,

הכוכבים המרכיבים את י"ב המזלות, כנגד שבטי י"ה המשוליים ככוכבים. כידוע, יש גם כוכבים הגדולים פי כמה וכמה מהשמש 'שלנו', אלא שלעוצם ריחוקם (הנמדד בשנות אור) הם נראים קטנים לעינינו. שינוי התודעה הזה, הגילוי שיש לכוכבים אור עצמי כמו השמש, משקף בפנימיות את עליית המלכות: מתגלה שכל יהודי, כל אחד ואחת מבניה-צבאותיה של הלבנה, הוא באמת שמש גדולה ומאירה עד מאד, שהרי זו תשוקת הלבנה-האמא להוליד בנים בדומה לאבא-שמש (וכיון ש"שרש הכלים גבוה משרש האורות"¹³), הרי הלבנה-האמא-הכלי גדולה מהכוכבים אע"פ שלהם יש אור עצמי ולה אין). רק שמנקודת המבט הנוכחית-הרחוקה, היהודי עלול להראות קטן, "כי אתם המעט מכל העמים", וככל שמתקדמים לקראת התיקון השלם מתגלה שכל כוכב הוא "שבעתים כאור שבעת הימים" (וכל כוכב מקיים בלבנה מצות כבוד אם).

הלבנה דואגת לחמה

בפשטות, הלבנה קנאה בחמה ורצתה שהיא- הלבנה תהיה הגדולה 'על חשבון' החמה. אך בפנימיות יש לומר שהלבנה דואגת לחמה, וטוענת "אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד?" ודאי לא יהיה ניחא לחמה שאני אהיה כמוה! זו הדאגה של האשה ("הכל מן האשה"¹⁴) הרוצה בפנימיות לבה שבעלה יגדל ממנה (וישפיע לה כל טוב סלה). לכן גם לעתיד, כאשר יהיו שני המאורות גדולים, עדיין תהיה החמה גדולה מהלבנה, "והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים". וכן נאמר במדרש¹⁵ "אמר לה, עתיד אני להחזיר אותך כאור החמה שנאמר 'והיה אור הלבנה כאור וגו'', אמרה לפני רבש"ע אור החמה מה תהא עליה [היינו שדואגת

קוב"ה ושכינתיה נכון לומר "ודבק באשתו" = **שעיר ראש חדש**, "והיו לבשר אחד"¹⁶ = **כו פעמים כב**, סוד **כוכב** (בכל אחת מ-**כב** אותיות מאיר שם הוי' ב"ה). לשון רש"י **על ידי שמעט את הלבנה הרבה צבאיה להפיס דעתה** = 2530 = **י פעמים 253**, משולש **כב** (היחס בין י ל-**כב** הוא "עשר ספירות בלימה ועשרים ושתים אותיות יסוד" כלשון ספר יצירה¹⁷).

והנה הכוכבים נראים לעינינו שוים זה לזה (לרוב), ובכל זאת אין טענה "אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד?" מכאן שטענה זו שייכת לגבי האבות דוקא (השמש והירח) ולא לגבי הכוכבים-הבנים. "אין קורין אבות אלא לשלשה"¹⁸ (וכל אחד 'מושל' בזמנו, אברהם ולא נחור והרן אחיו, יצחק ולא ישמעאל, יעקב ולא עשו) ואילו י"ב שבטי י"ה יכולים וצריכים להיות יחד "בכתר אחד". זהו שרש טענת השבטים כנגד יוסף "המלך תמלך עלינו"¹⁹ (והרי כולנו מלכים בכתר אחד), ועל כן הוצרך יוסף לפייסם, **יוסף** אותיות **פיוס** (והנה **פיוס הלבנה** = **אברהם. לבנה** = **פחד**, "ופחד יצחק היה לי [ליעקב]"²⁰, נמצא שיש כאן שלשת האבות ויוסף).

והנה, בימי קדם היה נדמה שכל הכוכבים מקבלים את אורם מהשמש, כמו הירח. אך כיום ידוע שמלבד הירח (הסובב את כדור הארץ) ומלבד כוכבי הלכת במערכת השמש (שבתאי- צדק-מאדים-נגה-כוכב, עם עוד שלשה כוכבים שהתגלו ונחשבים במערכת השמש) – שאין להם אור עצמי אלא מחזירים את אור השמש – הרי שאר הכוכבים בכיפת הרקיע (כוכבי- שָׁקֶת קבועים) הינם בעלי אור עצמי, כולל

(ב) - שבת אחת כנגד הירח (שבת דמעלי שבתא) ושבת אחת כנגד השמש (שבת דיומא דשבתא). **שבת ירח שבת שמש** = 2262 = הוי' פעמים **לבנה** (כפ"ל דיוג הוי'-שמש עם הלבנה)!

נג בראשית ב, כד.

נד פ"א מ"ב.

נה ברכות טז, ב.

נו בראשית לד, ח.

נד בראשית לא, מב.

נח בכ"מ בחסידות. ראה לדוגמא סה"מ תרמ"ט עמ' רמג"ד; תרנ"ט עמ' ז ואילך.

נט בראשית רבה יז, יב.

ס מדרש כונו. מובא בתורה שלמה עה"פ אות תרמה, וכן באגרא דכלה עה"פ.

ומספר יהושע ואילך כתוב יריחו מלא, לשון ריח^ח, כאשר עצם החסרון והמילוי נוגע לירח החסר ומתמלא.

“פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה [והוא כובש את ‘עיר הירח’].” משה “גואל ראשון” הוא השמש (נוטריון שמי משה), ומשיח “גואל אחרון” הוא הירח, משיח בן דוד הקטן (= ג פעמים יעקב דוד, דוד ברבוע), והוא סוד עליית הירח לעתיד לבוא מעל השמש כנ”ל. גם חוש הריח של יריחו שייך למשיח – “והיריחו ביראת ה’^ט”, “מורח ודאין^ע.”

לפי כל זה, כל ענין טענת הירח במעשה בראשית הוא מתוך ‘מגמה משיחית’ להגיע לתיקון השלם של “אשת חיל עטרת בעלה” – ירח אומרת “אנו רוצים משיח עכשיו [נאו]!” והנה לְבָנָה קשורה ללבנה, “לבנה זכה^א” בסממני הקטרת – “מיריחו [לשון ריח] היו מריחים ריח פטום הקטרת^ב”. וכשם שירחו כתוב בתורה חסר ובנ”ך יריחו מלא, כך לבנה כתוב בתורה חסר ובנ”ך לבונה מלא. בסוד סממני הקטרת, מבואר^ג ש”לבנה זכה” היא אור מקיף על ג קליפות הטמאות, והיינו בגלות השכינה בירידתה לבי”ע לברר בירורים. ובאצילות, הלבונה היינו מה ש”האמהות נקראות לבונה^ד” – “לבנה זכה”, זכות האמהות בכלל וזכות רחל אמנו בפרט (זכות מסירת סימניה ללאה אחותה^ה), כאשר רחל היא סוד הלבנה, “יפת תאר ויפת מראה^ו”, “יפה כלבנה^ז”.

סח רש”י ישעיה לט, ב. ראה רבינו בחיי דברים לב, מט. מאמר מאה קשיטה הנ”ל.

סט ישעיה יא, ג.

ע סנהדרין צג, ב.

עא שמות ל, לד. לבנה זכה = ז פעמים טוב (של מעשה בראשית), ממוצע כל אות. במספר קדמני, לבנה זכה = ירח.

עב תמיד פ”ג מ”ח.

עג ראה תו”א בראשית ה, ג; לקו”ת שה”ש יא, ד. ובכ”מ.

עד רש”י במדבר ה, טו.

עה מגילה יג, ב.

עו בראשית כט, יז. וראה לעיל הערה ו.

עז שיר השירים ו, י. ירח יפה כלבנה = 420 = יעקב רחל,

ראשי וסופי תבות = חן.

לטובת החמה, מה תהא עליה?], אמר לה עדיין את מקטרגת חיי שיהא אורה שבעתיים הה”ד ‘ואור החמה יהיה שבעתיים’.”

חפצה הפנימי של הלבנה להיות קטנה-מעטה הוא סוד השפלות האמתית, פנימיות ספירת המלכות, ומדתו העצמית של דוד מלך ישראל האומר “והייתי שפל בעיני^א”, “כי ממך הכל ומידך נתנו לך^ב”. המלכות משתוקקת לזיווג עם בעלה ולהעמיד ממנו צבאות-שבטים-כוכבים, עד ל”דרך כוכב מיעקב^ג” זה מלך המשיח^ד (דוד הקטן מיעקב הקטן). כל זה אינו סותר את הפשט שהלבנה ‘מקטרגת’ כנגד החמה (ולכן הלבנה נענשת), כיון שמצד הרגשת היש של הלבנה (‘התדמית’ שלה בעיני עצמה) היא אכן קנאה בחמה ורצתה לגדול ממנה, אך מצד עצמותה היא ‘קטנה’ ומדתה העצמית היא שפלות-באמת, “לית לה מגרמה כלום” (וכל הפיוס שנועשה עמה בא גלות לה-עצמה את עצמיותה זו).

והנה בלשון הקדש יש לשמש ולירח שלשה זוגות שמות: שמש-ירח, חמה-לבנה, חרס-סחר (כנגד ירדת הלבנה בעולמות בי”ע^ה), אך במעשה בראשית הם נקראו רק “המאור הגדול” ו”המאור הקטן”! ומבואר^ו שדוקא אלו השמות העצמיים שלהם (בעולם האצילות), ושאר שלשת השמות הם שמות-תואר בלבד. נמצא שמיעות הלבנה להקרא “המאור הקטן” הוא הוא גילוי עצמותה (כפי שהיא באצילות, עולם האחדות).

ירחו ומשיח

המקום המיוחד לירח בארץ ישראל הוא ירחו. בכל התורה כתוב ירחו חסר י, לשון ירח^ט,

סא שמואל ב ו, כב.

סב דבהי”א כט, יד.

סג במדבר כד, יז.

סד ראה רמב”ם הל’ מלכים פ”א ה”א.

סה שער הכוונות תפלת השחר דרוש א.

סו אגרא דכלה בראשית א, טז, עיין שם.

סז תקוני זהר צב, א. ספר הליקוטים לאר”י, ספר יהושע.

מאמר מאה קשיטה לרמ”ע פ”ב.

הסיפור החסידי

רבי ברוך ממזיבוז' | מסירות נפש אמיתית

רבי ברוך ממזיבוז' נולד בשנת תקי"ג לרבי יחיאל מיכל אשכנזי ולאדל, בתו היחידה של הבעל שם טוב. שלש שנים גדל אצל סבו, ולאחר מכן נתחנך אצל המגיד ממעזריטש, רבי יעקב יוסף מפולנאה ורבי פנחס מקוריץ. כן למד מרבי זאב קיציס, בעת שבתו באוסטראה. נשא לאשה את בתו של אחד מעשירי אוסטראה, רבי טוביה קצקש. כל זמן שהיו רבותיו בחיים לא רצה לנהוג באדמו"רות, אך בשנת תק"ם התקבל לאדמו"ר בעיירה טולצ'ין, עיר מגורי אביו, ומשם הנהיג את חצרו. בשנת תקמ"ח עבר למזיבוז', אך המשיך מדי פעם להגיע לטולצ'ין, ובחודשי הקיץ היה מתגורר רק שם. רבי ברוך נודע כתקיף וקפדן. המליץ על עצמו את מאמר הזהר מתפילת 'ברוך שמיה', "ולהוי אנא פקידא בגו צדיקיא" – "שאהיה אני פקיד ושליט בין הצדיקים". נטמן באהל סבו הבעש"ט במזיבוז'.

וסיפר בעל צמח צדק להחסידים על מסירת הנפש של רבי ברוך ממזיבוז': מעשה שהיה כך היה, איש אחד, ממקורביו של רבי ברוך, חסיד וירא שמים, היה סוחר ביין, ודרכו היה להוביל יין לערים רחוקות. והסוחר הזה לא היה לו בעצמו סכום כסף במחיר היין, אך מפני שהיה מוחזק לאיש ישר ונאמן היו סוחרי היין הגדולים נותנים לו סחורה בהקפה. פעם אחת, בעת שהיה בדרך במלון, נתעורר בו פתאום הרהור תשובה על איזה ענין שלא תקן כראוי, ומרוב התעוררותו לתשובה נכונה עזב את העגלות עם היין במלון והלך למזיבוז'.

ויהי כאשר בא אל הרב הקדוש, שאל אותו הרב על עסקו ומסחרו, והאיש ספר לו את כל הנעשה עמו. כששמע רבי ברוך שעזב במלון את היין הפקר, התחיל לבזות אותו ולגער בו: שוטה שכמותך, איך זה מלאך לבך להפקיר ממון של אחרים על לא דבר?! זה היה בערב שבת סמוך למנחה. אחרי-כך, כליל שבת, בשעת הסעדה, וכן למחרתו, חרף וגדף אותו שוב בכל מיני הרפות וזלזולים, וביישו ברכים בפני כל המסובים שהיו שם. נתארח אז אצל רבי ברוך מחותנו, הרב הצדיק רבי אברהם מחמלניק

בשנת תר"ג נקראה עליידי ממשלת רוסיה ועידת רבנים לפטרבורג, לדון על כמה ענינים הנוגעים לחיים הדתיים של היהודים. נבחרו לוועידה: אדמו"ר בעל צמח צדק מליובאוויטש ז"ל, הגאון רבי יצחק מוולוז'ין ז"ל, הגביר רבי ישראל הילפרין ז"ל מברדיטשוב, ומר בצלאל שטרן ז"ל, מנהל בית-הספר באודסה.

כשבעל צמח צדק שב מנסיעתו הביתה לליובאוויטש, שמע שהחסידים אומרים עליו שמסר נפשו בפטרבורג בעד כלל ישראל. בכה האדמו"ר בכי רב, ואמר: אוי לו למי שהעולם טועים בו! ואחרי-כן הוסיף האדמו"ר ואמר: וכי זוהי מסירת נפש, כשאדם מוסר את נפשו בעד כלל ישראל, ועוד יש לו פניה שבשביל כך יגדל לעולם הבא? בזה אין שום רבותא! מסירת נפש אמיתית היא כזו ששמעתי על הרב הקדוש רבי ברוך ממזיבוז' ז"ל, שמסר את נפשו ואת העולם הבא שלו בשביל אדם אחד מישראל, יתרה מזו: לא בשביל חייו של אותו איש, רק בעבור הצלת ממונו בלבד!

בתפילה (המכונה בארמית "רחמי") או בתורה (השייכת לתפארת, מדת הרחמים). משום כך, בתוך הדין עצמו מסתתרת המתקה: לעתים גלויה יותר, ולעיתים נסתרת. מסופר במדרש, כי כאשר עצר יהושע בן נון את השמש בשמים, ואמר לה: "שמש בגבעון דום", באה אליו השמש בטענה: מי ישיר את השירה שלי לה', בזמן שאני אדום? על כך ענה לה יהושע: אני אשיר לה' במקומך (ולכך רומז הפסוק: "אז ידבר יהושע לה'... שמש בגבעון דום"). באותו האופן, כאשר הצדיק עוצר את הגשם [כמו אליהו], את השמש [כמו יהושע] או מעמיד פני כועס [כרבי ברוך] – הוא עצמו ממלא את מקום הגשם, השמש או הארת הפנים החסרה.

פעם אחת נסע הרב הקדוש רבי ברוך ממז'יב'ד' בדרך, עם בעל עגלה וקצת חסידים עמו. והרבי רבי ברוך היה נוהג לומר מילתא דבדיחותא, ובעת היא אמר גם בן דברי בדיחות. והנה, על כל דבר שאמר, ענה כנגדו בעל העגלה גם כן במילתא דבדיחותא... החסידים רמזו לו שבל יהיין לומר עוד – שהרי הרבי מתכוון לעניינים גבוהים ובעל העגלה אומר דברים פשוטים. אמנם בעל העגלה לא ציית להם, ובמשך כל הדרך אמר ענייני בדיחות והם הראו לו שישלמו לו בעבור זה. אמנם העגלון לא פנה לאזהרתם, וכשהגיעו למחוז הפצם, רצו לפגוע בהעגלון. אמר הרבי רבי ברוך שיקראו לעגלון, והמה תמהו לשמוע שהרבי רוצה לדבר אליו. כשבא העגלון אל הרב הקדוש, אמר הרבי: במשך כל הנסיעה לא היה העגלון שרוי בעצבות, ואם כן סימנא מילתא היא שהוא מצד הקדושה... [זכרונם לברכה]

ז"ל, ולא יכל רבי אברהם להתאפק, בראותו את הבזיונות הגדולים של האיש, ופנה אל רבי ברוך בשאלה: מחותן! מה יעשה במאמר הנמרא (סנהדרין קז, א): "כל המלכין פני חברו ברבים...?" השיב לו רבי ברוך:

כלום אינני יודע שהמלכין פני חברו ברבים אין לו חלק לעולם הבא? אבל אני הפקרתי את העולם הבא שלי כדי לעשות טובה לאיש הזה, כי הגוים, בעלי העגלות שלו, התיעצו ביניהם לגנוב את כל היין שלו ולגרום לו היזק רב, אלא שהצער והיסורים שסבל האיש מהחרופים והגדופים שלי הצילו אותו, כי הוחלף לו צער ההפסד בצער הבזיון.

זוהי, סיים בעל צמח צדק את דבריו, מסירת נפש אמיתית: למסור את העולם הבא בעד הצלת ממונו של איש אחד מישראל!

[סיפורי חסידים, תורה]

רבי ברוך הסתיר תמיד את כוונותיו הרחומות מאחורי מעטה של רוגז, ואף מסופר כי כאשר נפטר, הייתה אצבעו הקדושה מונחת על ספר הזוהר הקדוש – במילים "אית רוגזא לעילא דאיקרי ברוך".

בתניא, בשער היחוד והאמונה, מוסבר כי עיקר מדת הרחמים של הקב"ה מתגלה על ידי אותות ומופתים שפועלים הצדיקים, והאותות והמופתים הכתובים בתורה. הדבר אמור כמובן על "קללותיו" הברוכות של רבי ברוך, אך גם על הנסים ה"מרים" שבתורה ובנביאים, כדוגמת עצירת הגשמים על ידי אליהו. כיצד ניתן להבין זאת?

בניגוד לעושי נסים שאינם מצד הקדושה, כבלעם הרשע ודומיו, הצדיקים פועלים ישועות

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

השם שלי קצת מר

אני מרגיש 'תקוע' בכל מיני תחומים בחיים - אני עדיין רווק, ובשנים האחרונות חוויתי קשיים משמעותיים בכל מיני תחומים. חשבתי שאולי הכל קשור לכך שבשמי - איתמר - יש אותיות מר. האם כדאי לי להחליף או להוסיף שם?

מענה:

איתמר היקר - אין שום סבה לשנות את השם, אדרבה עליך להזדהות עם שמך שניתן לך ברוח הקדש של ההורים שלך (יש בזה גם משום קיום מצות כיבוד הורים) - איתמר הוא הבן הקטן, הרביעי, של אהרן כהן גדול, היינו המלכות של הכהונה (ארבעת בני אהרן הם בסוד ייחודה, ואיתמר הוא ה"ה תתאה, סוד המלכות, השכינה וכנסת ישראל. הוא סוד כתר מלכות שבכתר כהונה).

בלשון הגמרא, 'איתמר' היינו מאמר חז"ל בשם אמורא, ובדרך כלל הוא הכרעה הלכתית ביחס לשיטות השונות של התנאים בעלי המשנה. איתמר לומד ומלמד איך הולכים (מתקדמים) בעולם הזה, איך עולים תמיד מ"חיל אל חיל". בתוך **איתמר**

להיות קרוב - רק "קרבת אלקים לי טוב". כך דוקא הוא מסוגל להפוך את המר למתוק (וליתר דיוק, ל'ערב', שגבוה מאד נעלה ממתוק סתם). הנה **יש מר** (אותיות **ישמר** - "ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם") = **המתקה**, עבודת האתהפכא ("טעמין מרירו למיתקא") כמבואר בחסידות. המרירות של הקדושה היינו הרגשת השפלות העצמית (פנימיות המלכות) וברגע שהאדם זוכה לשפלות באמת, השפלות עצמה הופכת לשיא השמחה, "שמחה בטהרתה" (שהצדיק הגמור שכולו טוב, "צדיק וטוב לו", לא זוכה אליה) [אחד הספרים העמוקים ביותר בחסידות נקרא "מאמר השפלות והשמחה"].

באמת כתוב שהשרש (העיקר) של השם **איתמר** הוא **אמר** (כנ"ל שרומז למאמר חז"ל הנאמר על ידי אמורא, הכל משרש אמר). ומבואר בקבלה שהשרש **אמר** הוא ר"ת **אור מים** רקיע (ביום אחד של מעשה בראשית נאמר חמש פעמים "אור" וביום שני נאמר חמש פעמים "מים" וכן חמש פעמים "רקיע"), והוא סוד כללות

יש אותיות **אמת** ("אין אמת אלא תורה", היינו כתר תורה שבכתר כהונה) ועוד **רי** - **אמת** = **אהיה** ברבוע (סוד "אהיה אשר אהיה", שם הגאולה) ו- **רי** = פעמים **אהיה**, סך הכל **אל** פע' **אהיה**, שם החסד בקבלה - "חסד אל כל היום", ושם הכתר והבינה "אהיה (כתר) אשר אהיה (בינה)" - סוד התגלות עתיקא באמא דוקא.

וביחס למה שכתבת שבאיתמר יש אותיות **מר** (אית בארמית היינו יש, כאילו שהשם אית-מר אומר 'יש מר') הרי מרים הנביאה שבזכותה נולד משה רבינו גואל ישראל [והיא נצחה על הנשים בשירת הים], נקראת בפירוש על שם המרירות (של הגלות). מבואר בקבלה וחסידות שמרירות אינה דבר רע ח"ו (אין בזה שמץ של עצבות או יאוש ח"ו), אלא שהיא הכח המניע את האדם לחזור לה' בתשובה שלמה ולזכות לעמוד במקום שצדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד שם. המרירות של הקדושה היינו הרגשת הריחוק מאלקות, ומי שרחוק רוצה בכל מאדו (אהבת ה') הנעלית ביותר, "ואהבת... בכל מאדך"

רחובות פתוח

שלום ילדים!

בשבוע האחרון חלו שני ארועים קשורים: ביום שלישי, ט' בסלו, חל יום הולדתו של רבי דב בער, אדמו"ר האמצעי ובנו של אדמו"ר הזקן בעל התניא, וגם יום הסתלקותו מהעולם. וביום רביעי י' בסלו חל חג הגאולה שלו – יום שחרורו ממאסר. הוא נאסר בעקבות הלשנה שנה לפני הסתלקותו, ושהה במעצר מסוף חג השכות עד לתאריך י' בסלו. בתולדות החסידות מכנה אדמו"ר האמצעי בשם "רחובות הנהר", ועל פשר פנוי זה נדבר היום.

פירת פתוח

החלק הכי מענין וכיף בטיולים שלנו הוא, כמובן, הרחיצה במעין. המים החיים, המפכים ישירות ממעבה האדמה, קוררים ומרעננים, ולכן הפניסה אל ברכות המים הופכת לגלת הפותרת של הטיול. מהיכן מגיעים אלינו מי המעין? הם מגיחים מתוך האדמה ממאגרים של מי תהום הנצברים בתוכה ומנסים בכל דרך אפשרית לפרץ החוצה. בנגע שמזיהם המים סדק צר בין סלעי התהום הם משתחלים דרכו ופורצים החוצה. המים זורמים ממקום הנביעה עוד ועוד וזורמים באפיקי הנחלים עד

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

אני מברך אותך שבקרוב ממש תזכה להתחתן עם בת זוגך האמיתית ולהקים יחד בית נאמן בישראל, בית של שליחות לעם ישראל.

וכן באותיות השפתים, **בומ"ף**, ו-**מ** מתחלפות. נמצא שאור ואמר הם בעצם אחד, המים והרקיע כלולים לגמרי באור הראשון.].

עשרה מאמרות שבהם נברא העולם (החל מ"ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור"). [באלפא- ביתא של 'אח"ס בט"ע... ומ"ר' הו, של אור מתחלפת ב-מ,

כָּאֵל וְכַאֲלֵי – אֵלֵינוּ וְנֵינוּ

וְלָמָּה אֲנִי מְסַפֵּר לָכֵם אֵת כֹּל זֶה?
כִּי הַיַּחֲסָב בֵּין מַעֲנֵן לְנֶהָר תּוֹאֵם אֵת
הַיַּחֲסָב שֶׁבֵּין אֲדָמוֹ"ר הָאֲמֻצָּעִי – בַּעַל
יוֹם הַהֲלָדוֹת וְהַגְּאֻלָּה שֶׁל הַיּוֹם – וּבֵין
אָבִיו, אֲדָמוֹ"ר הַזָּקֵן – בַּעַל הַגְּאֻלָּה
שֶׁל הַמְּשֻׁבָּשׁ הַחֲדָשׁ שֶׁלָּנוּ. אֲדָמוֹ"ר הַזָּקֵן
סָלַל וּפְרָץ דֶּרֶךְ חֲדָשָׁה בַּעֲבוּדַת ה'. דִּרְכוֹ
דוֹמֵה לְמַעֲנֵן הַמְּגִיחַ וּפּוֹרֵץ בַּעֲצָמָה
בְּקִלּוּחַ שֶׁל מִים חַיִּים, שֶׁפֶע שֶׁל תּוֹרָה
חֲדָשָׁה. תְּפִלָּתוֹ שֶׁל אֲדָמוֹ"ר הַזָּקֵן
הַצְּטִינָה בְּהַתְּלַבְּבוֹת קֹדֶשׁ. מְסַפְּרִים כִּי
אֵת קִירוֹת הַחֲדָר הָיָה צָרִיךְ לְרַפֵּד בְּכָרִים
וּכְסָתוֹת כְּדֵי שֶׁהַרְבֵּי לֹא יִפְגַע מֵעֲצָמַת
הַחֲבָטוֹת שֶׁשֶׁפָּג תוֹךְ כְּדֵי גְלוּלֵי 'קוֹלֵע'
בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה.

לְעַמְתּוֹ, אֲדָמוֹ"ר הָאֲמֻצָּעִי דָּמָה
בְּהַתְּנַהֲלוֹתוֹ לְנֶהָר רָחֵב. מֵאֲמָרֵי
הַחֲסִידוֹת שֶׁאָמַר הָיוּ בְּאֲדִיכוֹת מְרֻבָּה.
מְסַפְּרִים שֶׁלְעֵתִים הָיָה דוֹרֵשׁ בְּמִשְׁבֵּה
שְׂמוֹנֶה שָׁעוֹת וְיוֹתֵר בְּרַצִּיפוֹת! כְּשֶׁרוֹנָה
הַמְּיָחֵד הָיָה בְּהַסְבָּרָה בְּהִינָה וּרְחֵבָה
לְמֵאֲמָרָיו שֶׁל אָבִיו. מֵאֲמָר קָצֵר שֶׁל
אָבִיו, הַמְּסַכֵּם בְּדָף אֶחָד, הָיָה הוֹפֵךְ
אֶצְלוֹ לְמֵאֲמָר אָרוֹךְ בֶּן עֶשְׂרֵה דָפִים שֶׁל
דא"ח (דְּבָרֵי אֱלֹקִים חַיִּים)! נֶהָר מְזִכִּיר
לָנוּ נֶהָרָה שֶׁל אוֹר, וְזֶה אוֹמֵר לִי שֶׁרַחֲב
הַחֲסִידוֹת שֶׁשֶׁפֶע מִפְּנֵי שֶׁל אֲדָמוֹ"ר
הָאֲמֻצָּעִי הָיָה הַתְּרַחֲבוֹת שֶׁל נֶהָרָה וְאוֹר
– שֶׁפֶע שֶׁל דְּבָרֵי חֲסִידוֹת. אוֹמְרִים
עָלָיו, שֶׁאֵם הָיוּ חוֹתְכִים אֵת אֶצְבָּעוֹ לֹא
הָיָה נוֹטֵף מִמֶּנָּה דָם, אֶלְאִי... חֲסִידוֹת!

ל...? כָּאֵן אָנוּ פּוֹגְשִׁים אֵת הַנְּהָרוֹת
הַרְחֵבִים.

לְמִישֶׁהוּ מִכֶּם יֵצֵא לְשָׁחוֹת בְּנֶהָר
הַיִּרְדּוֹ? אֲנִי לֹא מֵתְכַנֵּן לְחֻלְקוֹ הַשׁוֹצֵף,
זֶה הַמְּכַנֶּה 'הַיִּרְדּוֹ הַהֲרָרִי'. בְּחֻלְקָה זֶה
שֶׁל הַנֶּחַל אֲסוּרָה הַשְּׁחִיָּה מִחֲשָׁשׁ
הַסְּחָפוֹת וּטְבִיעָה, וְהַחֲשָׁשׁ בְּרוּר.
הָאֲמַת שֶׁהַתָּאֵר 'נֶהָר' בַּיִרְדּוֹ מֵתֵאִים
יוֹתֵר לְחֻלְקִים הַמִּישׁוּרִיִּים שֶׁלוֹ, בְּהֵם
גְּדוֹת הַנְּהָר מֵתְרַחֲקִים אֶחָד מֵהַשְּׁנֵי
וְהוּא נֶעֱשֶׂה רָחֵב. בְּחֻלְקִים אֵלוֹ כְּבָר
מֵתְרַת הַשְּׁחִיָּה. מִי הַיִּרְדּוֹ זוֹרְמִים שֶׁם
בְּאֲטִיּוֹת וְלֹא נִשְׁקָפֵת בְּרַחֲצָה בְּהֵם
סַכְנָה מִיַּחַדָּת.

אָבֵל, וְכֵאֵן חֲיָבִים לְהַדְּגִישׁ אֵת
ה'אָבֵל' הַגְּדוֹל, לְפָעֵמִים הַזֵּרִימָה
הַרוֹגְעַת שֶׁל הַנְּהָר עֲלוּלָה לְהַטְעוֹת
אוֹתָנוּ. מִי הַנְּהָר אָמְנָם זוֹרְמִים בְּאֲטִיּוֹת
לְאֶרֶץ הַגְּדוֹת הַמְּרַחֲקוֹת, אָבֵל מֵתַחַת
לְפָנֵי הַמַּיִם מֵתְרַחֵשׁ מִשֶׁהוּ אַחֵר. זָרֵם
תַּחֲתִיתִי עֵז זוֹרֵם לוֹ בַּעֲצָמָה רַבָּה
בְּקִרְקָעִית הַנְּהָר. לְמַעֲשָׂה, זְרִימָה זוֹ
הִיא שְׂמִרְיָצָה וּמְנִיעָה אֵת הַתְּקַדְמוֹתָם
הַרְגוּעָה שֶׁל מִי הַנְּהָר, וְכֵאֵן טְמוּנָה
הַסַּכְנָה הַגְּדוֹלָה. מִבְּחוּץ אֵתָה רוֹאֶה אֵת
פְּנֵי הַמַּיִם הַשְּׁלֵוִים, אָבֵל בְּרַגַע שֶׁתְּקַפֵּץ
פְּנִימָה אֵל תוֹךְ הַמַּיִם אֵתָה עֲלוּל לְפָגֵשׁ
אֵת הַזָּרֵם הַתַּחְתִּי וְלְהַסְחֹף עִמּוֹ בְּכַח
רַב.

אָגַב, כְּדֹאֵי לְדַעַת כִּי מְקוֹרוֹת הַמַּיִם
שֶׁל הַיִּרְדּוֹ הֵם מְסַפֵּר מַעֲיֵנוֹת הַפְּזוּרִים
בְּצִפּוֹן הָאָרֶץ הַמֵּתְנַקְזִים כְּלָם אֵלָיו.

חולים אצל בתו ואף נענה לבקשתה. במאמר ארז ומתוק עבר הרבי והסביר את ענינם של כל אחד מהבגדים: ציץ הזהב ומעיל התכלת, האפוד וחשן המשפט, המצנפת, מכנסי הבד והכתנת. ההסבר נאמר בטוב טעם, ובער'ל הצעיר התענג ממחבואו על כל מלה, אלא שלפתע חש כי אביו עומד לסיים את המאמר, ו... מה עם האבנט? לא הייתה שום התייחסות לענינו בהסידות. להשאיר בלי ההסבר? זה לא יתכן. הוא ידע שאם יצא ממחבואו ויבקש את ההסבר – תתגלה התרמית ואביו יקפיד עליו, אבל מצד שני – להשאיר ללא הבאור?

בשבריר שגינה הבזיק הרעיון. הוא מצא בארון גרטל, פתח סדק צר בדלת והשליך אותו לעבר אחותו. היא כבר תבין את הרמז. הגרטל יסמן לבקש את ההסבר החסר לענינו של האבנט. אבל אדמו"ר הזקן קלט את הדבר: "בער'ל, צא החוצה מייד", פקד אדמו"ר הזקן. בער'ל יצא מביש ממחבואו וקבל עליו את הדין. ענשו היה שלא ירשה לשמע מפי אביו דברי חסידות בתקופה הקרובה, וכמו שאיתם מבינים, אצלו אין ענש גדול מזה.

מה בכל זאת קבל בער'ל הצעיר מאביו? את הידיעה כי על חסידות צריך מסירות נפש!

שנוזה לנהרה רחבה של דברי אלקים

5?

חיים!

גם תפלתו של אדמו"ר האמצעי הייתה בעלת אפי שונה. הוא היה מתכנס בפנות החדר ושוקע באריכות בתפלה חרישית. גופו לא נע ולא זע, ללא שנואתה עליו כל התפעלות חיצוניות. אבל זוכרים את הזרם של תחתית הנהר? ממזיחו של הרבי היו נוטפים אגלי זעה מרב מאמצי התפלה, עד שבסיומה היה השטרומל שחבש לראשו רטב לגמרי. בלי להסביר הפעם, נזכיר רק כי הפעין הקולח והנהר המתרחב נקראים בלשון החסידות חכמה ובינה.

פארט, צא בחוצה!

אי אפשר לכתב מדור לילדים על אדמו"ר האמצעי ולא לספר את הספור הבא: אחותו של הרבי, הרבנית פרידא, הייתה משפילה גדולה בחסידות. היו פעמים שאביהם, אדמו"ר הזקן, היה אומר בפניה מאמר חסידות ביחידות. פעם אחת חלתה הילדה ואחיה הצעיר, בער'ל, בא לבקרה ובפיו בקשה: "למדתי על שמונת הבגדים שלובש הכהן הגדול בבית המקדש, ואני משתוקק לשמע מאמר חסידות על הנושא. אני יודע שאבא יגיע היום לבקר אותך. אנא, בקשי ממנו שיאמר לפניה מאמר חסידות על שמונת בגדי הכהן הגדול". פרידא הסכימה, ובער'ל הצעיר נכנס לארון הבגדים, משם יוכל לשמע את הדברים בלא שיתפס 'על חם'.

וכך היה. אדמו"ר הזקן הגיע לבקור

י	ג	ל	ע	י	ג	י
ה	ו	א	ב	י	ט	ה
ת	נ	פ	ל	א	ו	ת
מ	ת	ו	ר	ת	ר	

יט כסלו - חג החגים

קדמו

שיר משיח

ההתוועדות המרכזית
עם הרב יצחק גינזבורג שליט"א

תתקיים במוצאי שבת קדש פרשת "וישב" בשעה 20:30

באולם בית רבקה בכפר חב"ד ב'

ברוב שירה וזמרה

ניהול מוזיקלי: אחיה אשר כהן אלורו בליווי הרב שלמה כץ

אחיה

מלווה מלכה - עזרת נשים פתוחה - מכירת ספרי הרב